Stockholms universitet

11 december 2020

S V E R I G E S R I K S B A N K

Stefan Ingves

Riksbankschef

Agenda

Riksbankens roll och ställning

Varför inflationsmål?

Sverige – en liten öppen ekonomi

Riksbanken och coronakrisen

Bostadsmarknaden och betalningar

Riksbankens roll och ställning

Sveriges riksbank 350 år

1668: Sveriges riksbank grundas

1656: Stockholms Banco grundas

Krig och inflation

1904: Monopol på sedelutgivningen

1997: Första rapporten om finansiell stabilitet

1999: Riksbanken blir självständig

2015: Minusränta

1600 | 1700 | 1800 | 1900 | 2000

1661: Första sedlarna ges ut

Bankväsendet utvecklas

1992: Riksbanken höjer räntan till 500%

1993: Inflationsmålet fastställs

Riksbankens uppdrag

Upprätthålla ett fast penningvärde

Främja ett säkert och effektivt betalningsväsende

Myndighet under riksdagen

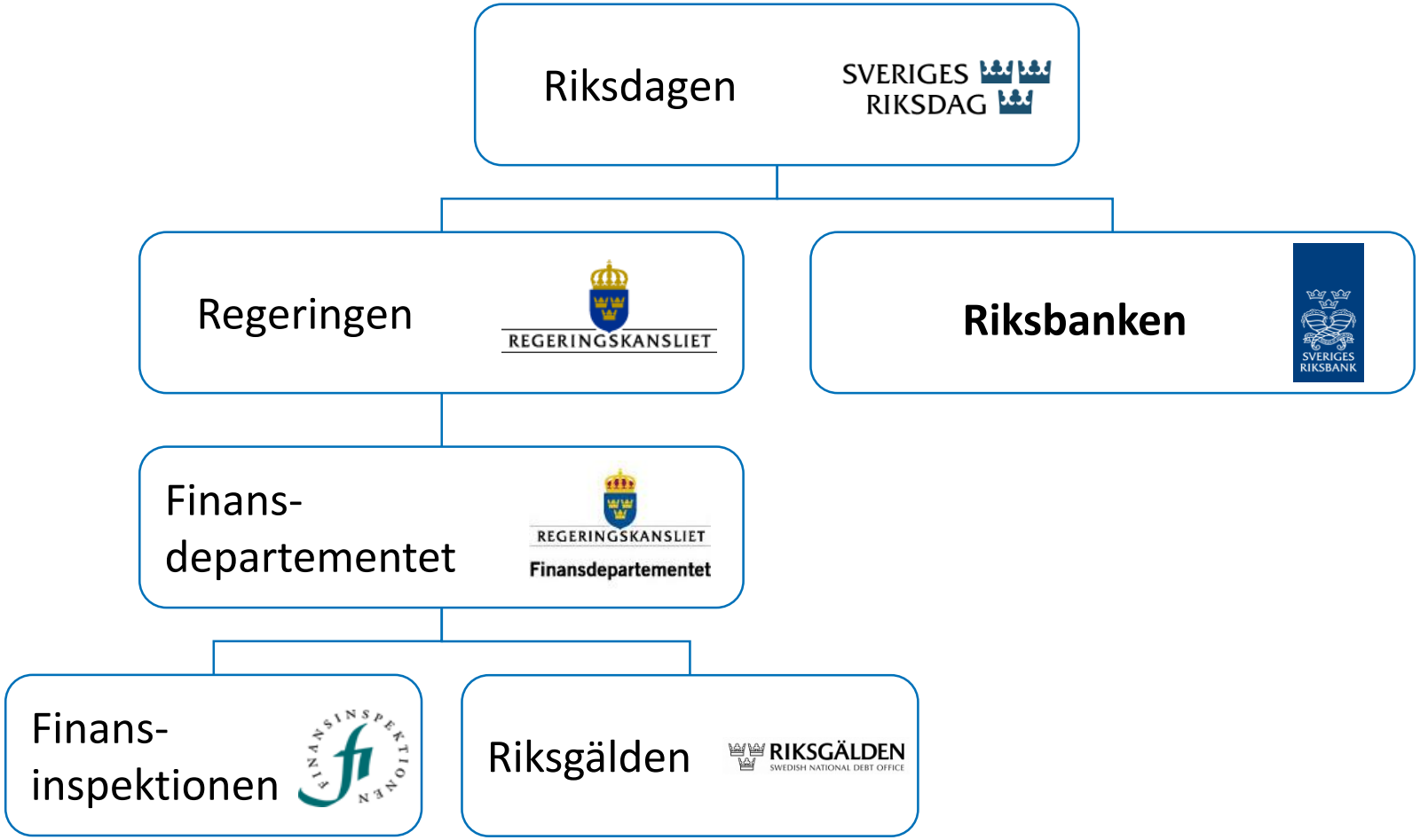

Tydligare oberoende i riksbankslagen 1999

Riksdagen

Riksbanksfullmäktige

Direktionen

Finansutskottet

Åsa Westlund (S) ›
Ordförande

Elisabeth Svantesson (M) ›
Vice ordförande

Institutioner bakom Riksbankens oberoende

Lagstiftning
EU-rätten
Riksbankslagen med instruktionsförbud

Myndighet under riksdagen, ej regeringen

Hur ledamöter utses och avsätts

Riksbankens verktyg

Finansiering/budget

Var kommer vi ifrån?
Riksbankens resa, i personalallokering

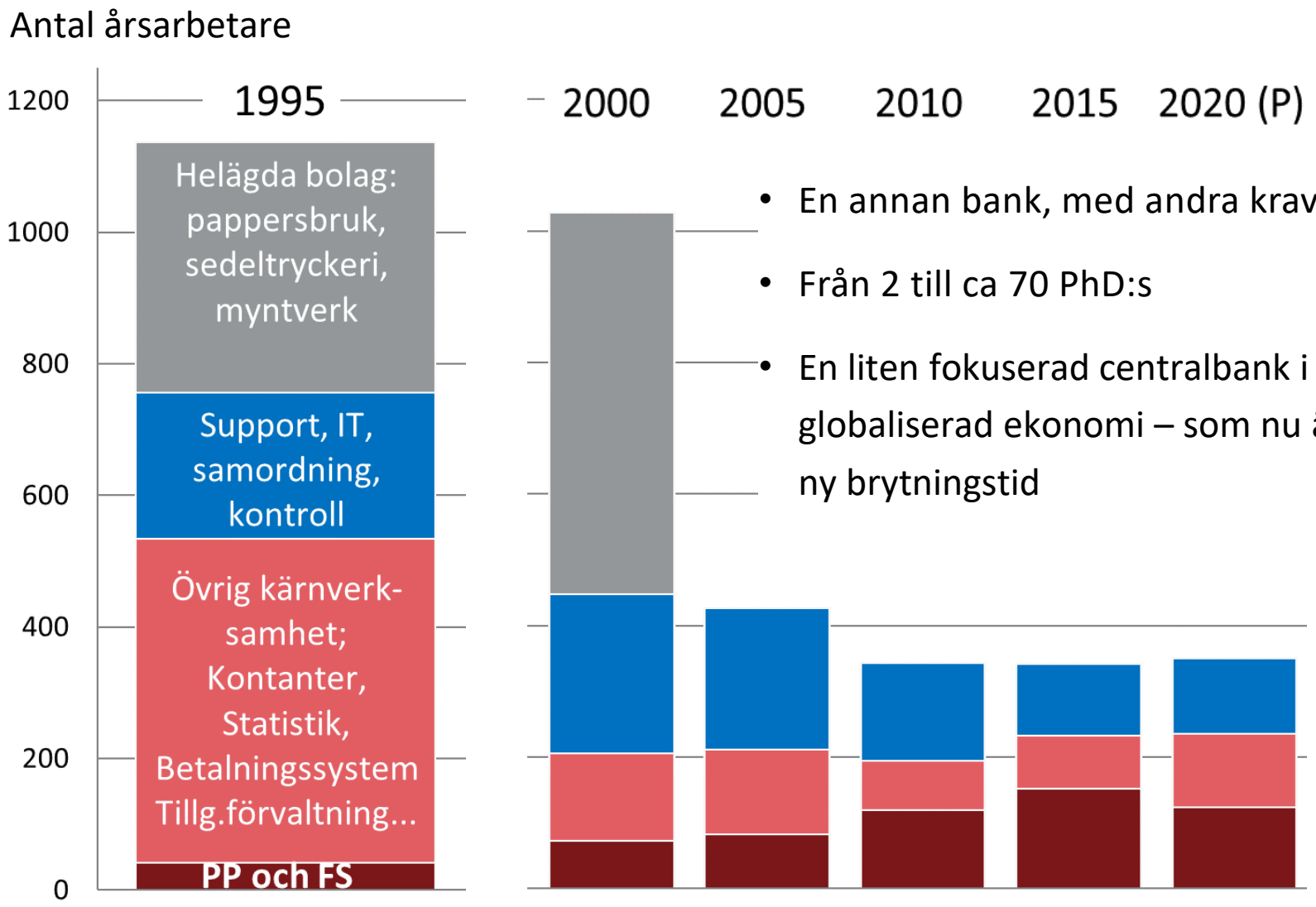

- En annan bank, med andra krav på styrning
- Från 2 till ca 70 PhD:s
- En liten fokuserad centralbank i en globaliserad ekonomi – som nu är inne i en ny brytningstid

Balansräkning – då och nu

Miljarder kronor

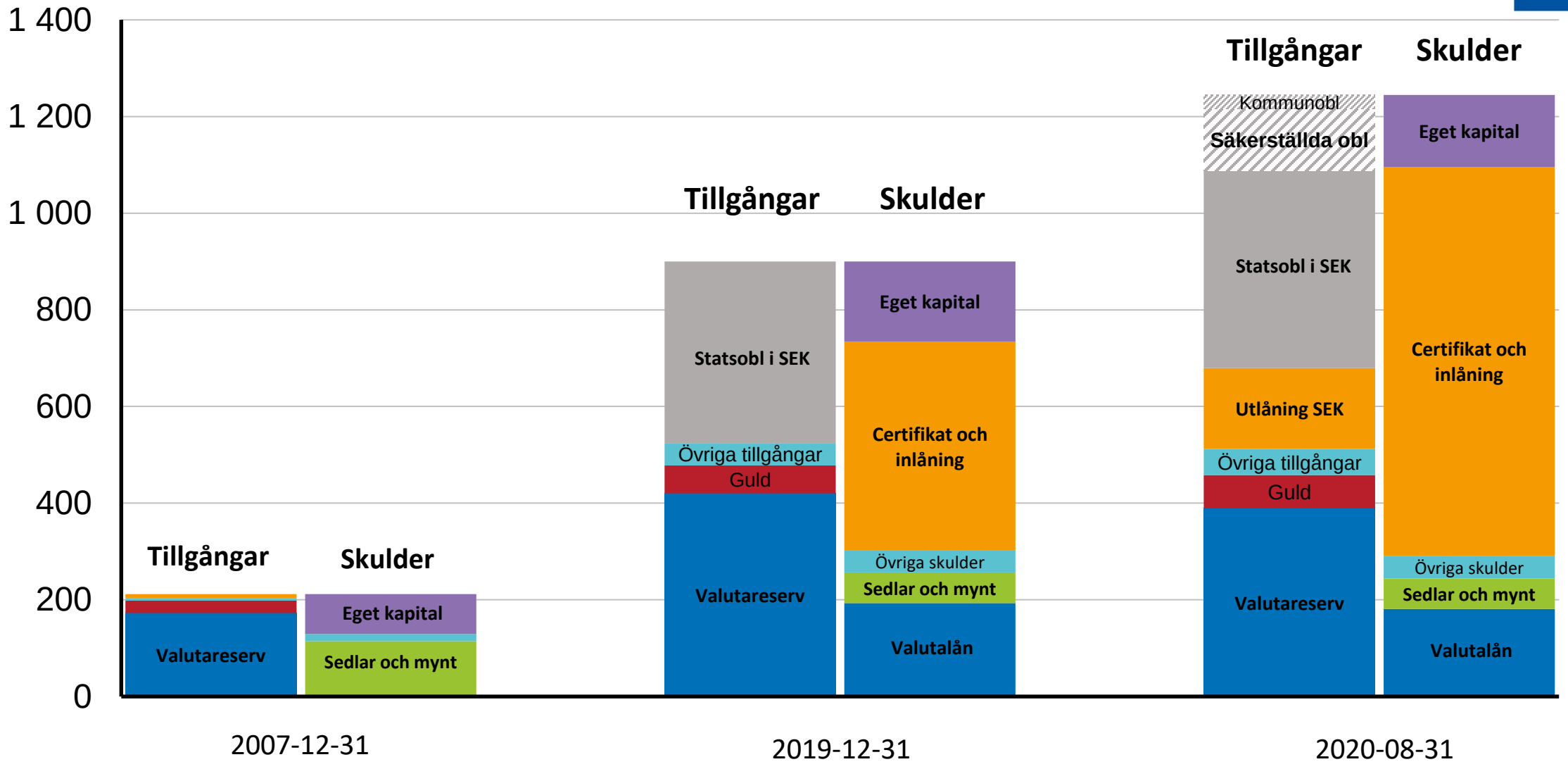

Ändrade förutsättningar och uppgifter

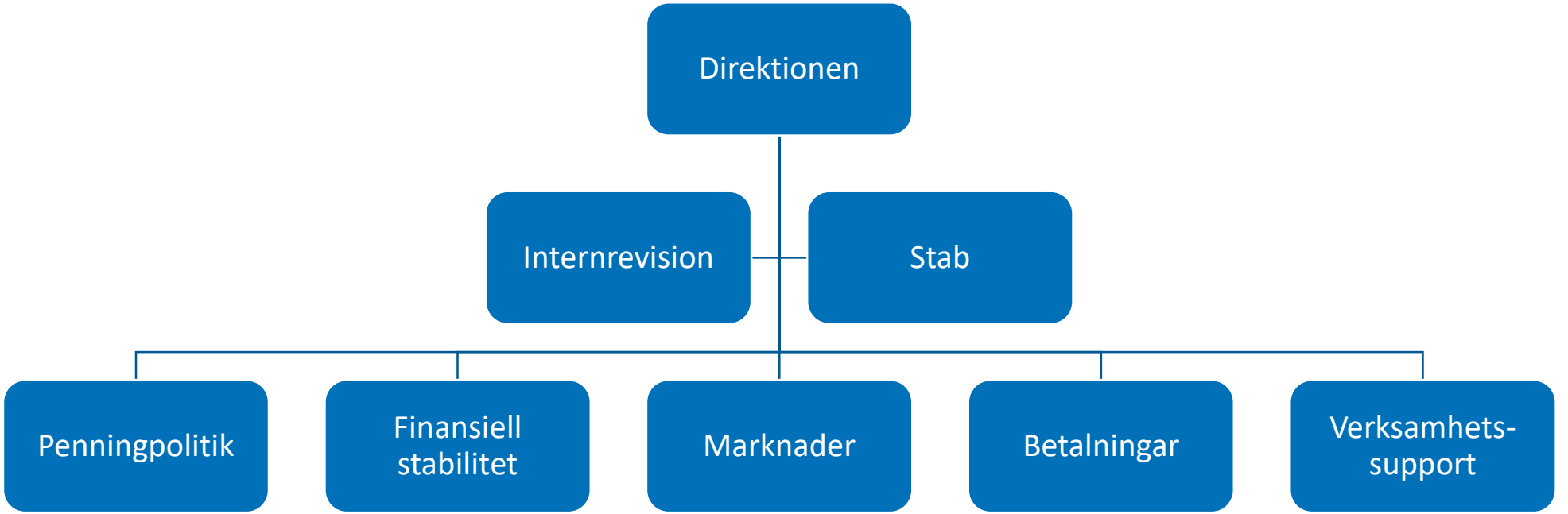

- Okonventionell penningpolitik

- Finanskrisen
- Hushållens skulder

- Tillgångsköp
- Valutareserv

- Sedel- och myntutbyte
- Kontantanvändning/ e-kronor

- Beredskapsfrågor
- Cybersäkerhet

Vägen till ett penningpolitisk beslut

Fem schemalagda penningpolitiska möten om året

Avdelningen för penningpolitik presenterar analys och prognosförslag och för diskussion med direktionen

Arbetet sammanställs i utkast till penningpolitisk rapport

Med stöd av underlagen fattar direktionen beslut om penningpolitiken

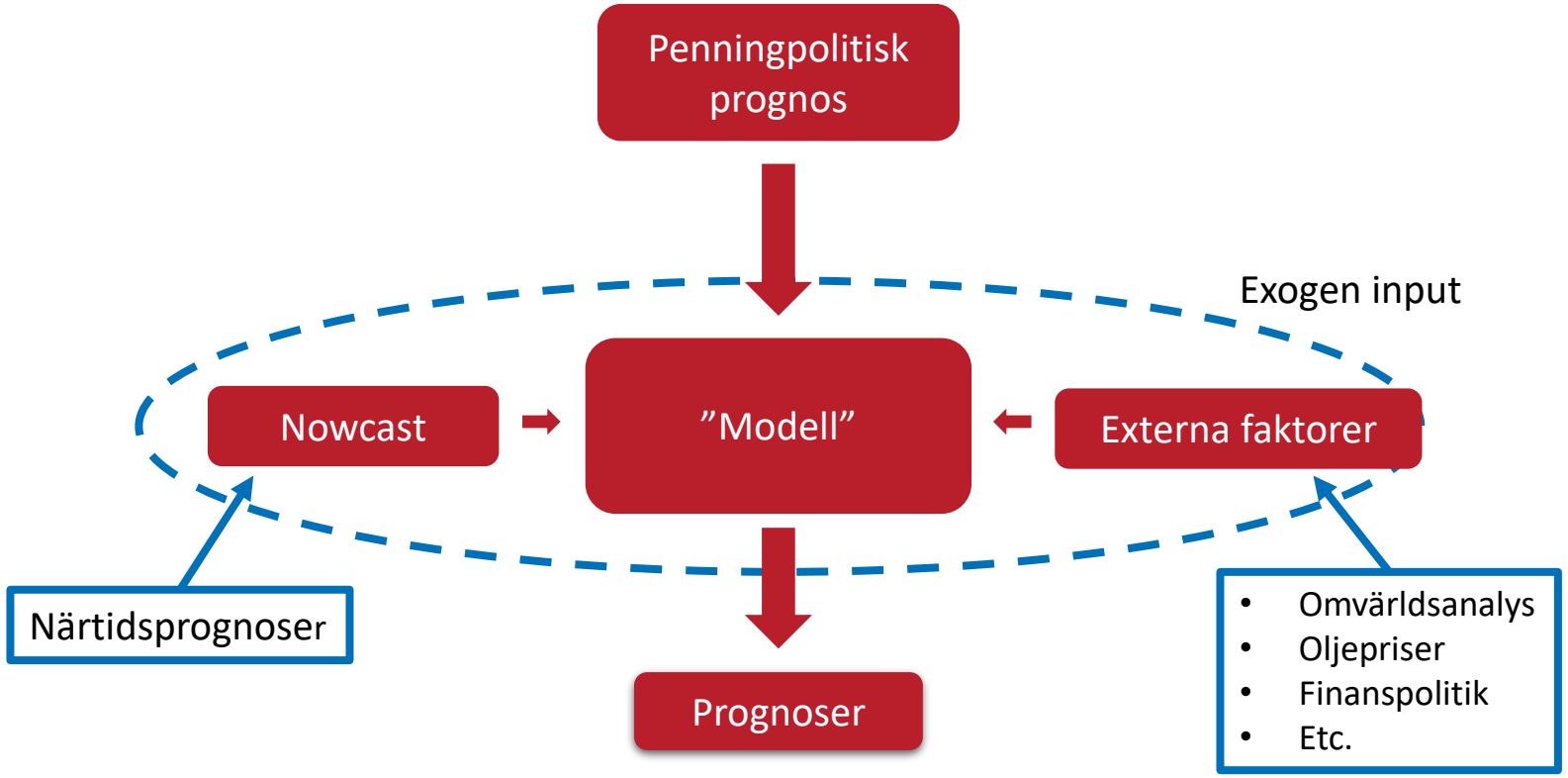

SVERIGES RIKSBANK

Penningpolitisk rapport

November 2020

Penningpolitiskt protokoll

Varför inflationsmål?

Inflationsmålet är ekonomins nominella ankare

Trovärdigt inflationsmål → Bättre pris- och lönebildning

Inflationsmålet är ekonomins nominella ankare

Trovärdigt inflationsmål

Bättre pris- och lönebildning

↓

Lättare att uppnå inflationsmålet

Penningpolitiken kan agera mer flexibelt

↓

Välfungerande pris- och lönebildning lägger grund för långsiktigt hållbar tillväxt

Varför just 2 procent?

Det viktiga är att ha ett mål – något som vägleder pris- och lönebildningen

<u>2 procent:</u>

- Ger handlingsutrymme för penningpolitiken
- Ger utrymme för pris- och lönejusteringar
- Vanligt inflationsmål i omvärlden

Varför kommunikation?

Never explain, never excuse
(Montagu Norman, chef för Bank of England 1920-1944)

Since becoming a central banker, I have learnt to mumble with great incoherence. If I seem unduly clear, you must have misunderstood what I said.
(Alan Greenspan, Fed-chef 1987-2006)

Förväntningar, förtroende och förutsägbarhet

Utvärdering, ansvarsutkrävande

Effekter av en räntesänkning – den penning-politiska transmissionsmekanismen

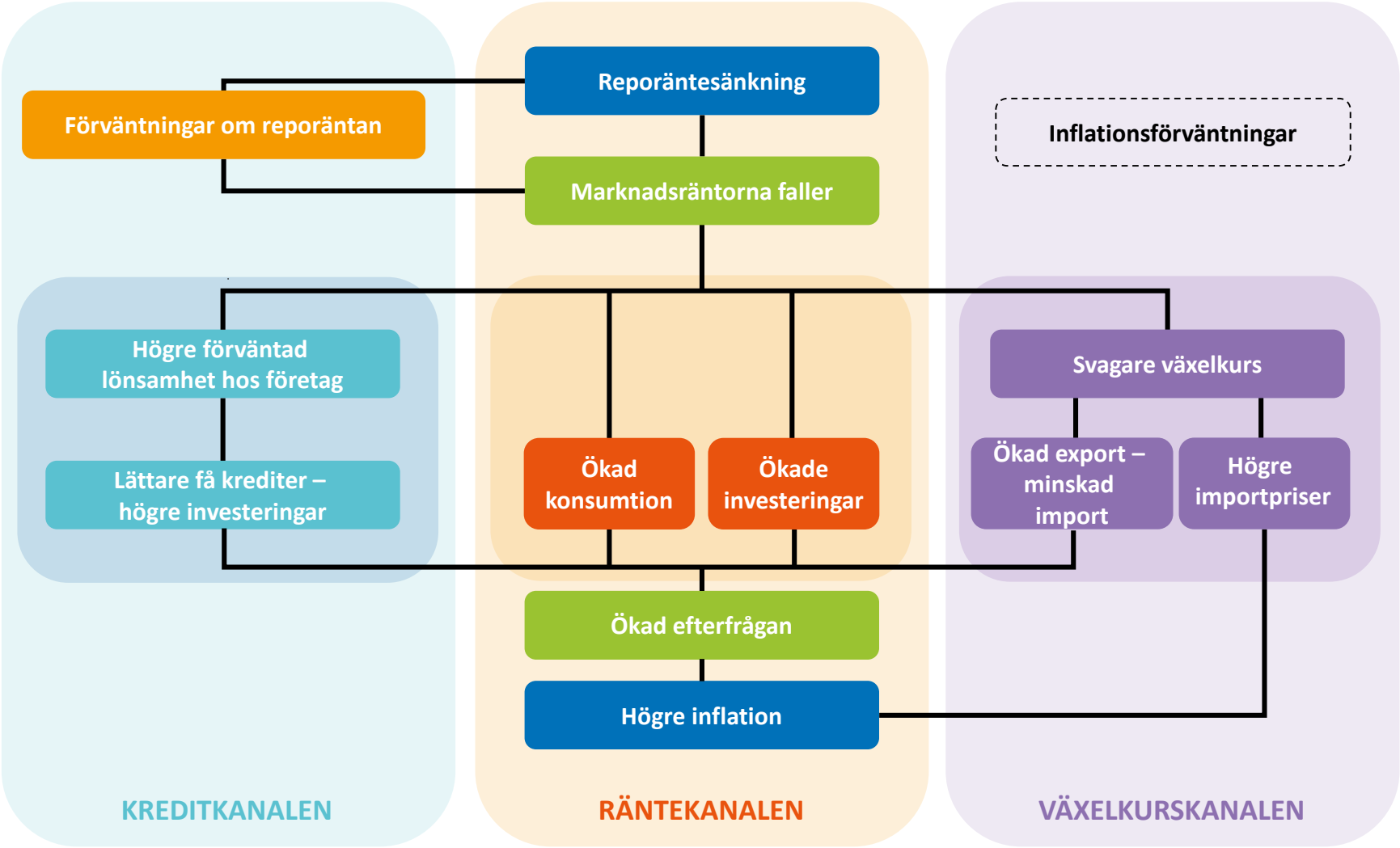

Lägre och stabilare inflation sedan målet infördes

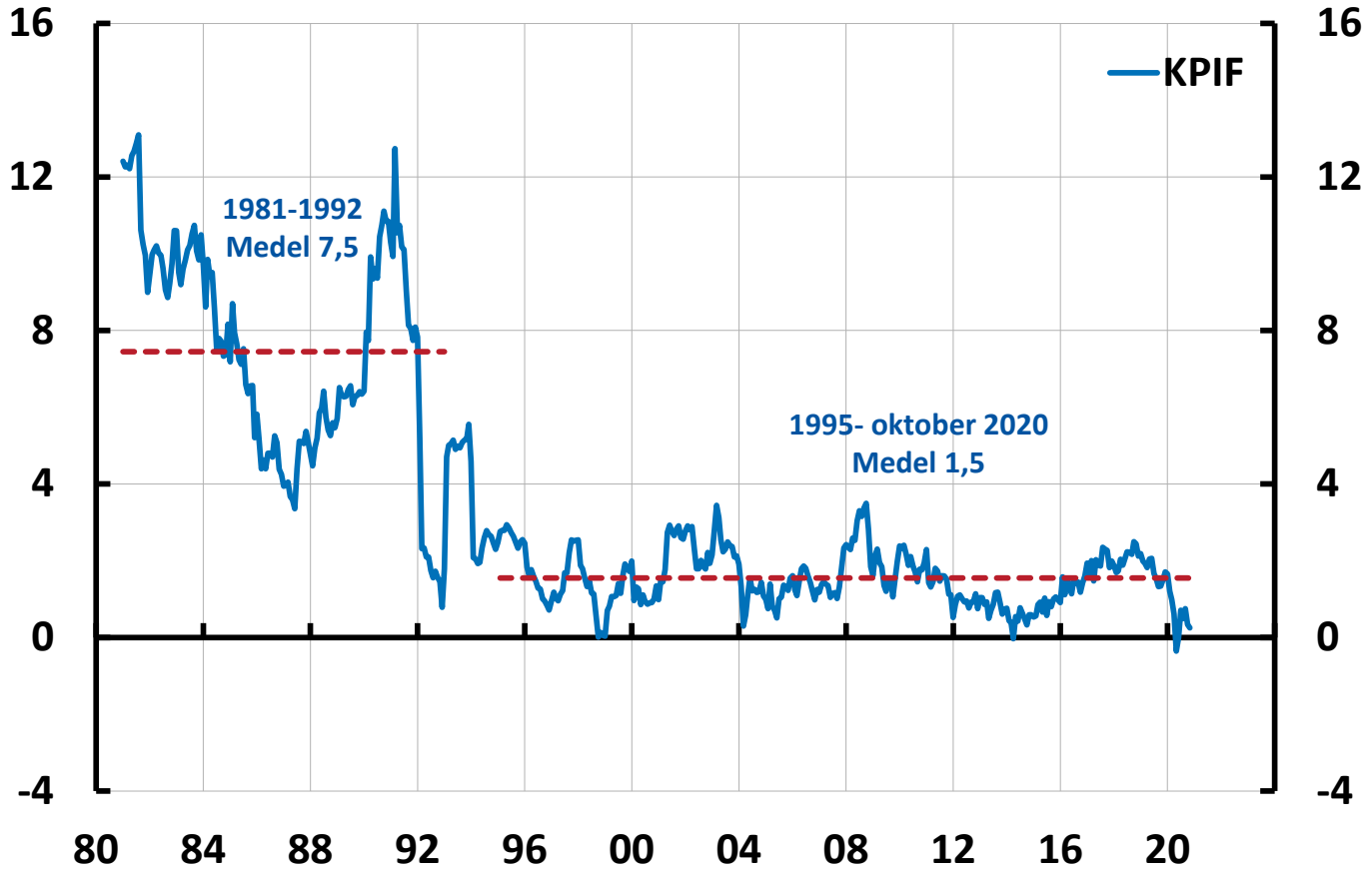

1981-1987 avser KPI exkl. ränta.

Källor: SCB och Riksbanken

Större köpkraft och stabilare lönebildning efter att målet infördes

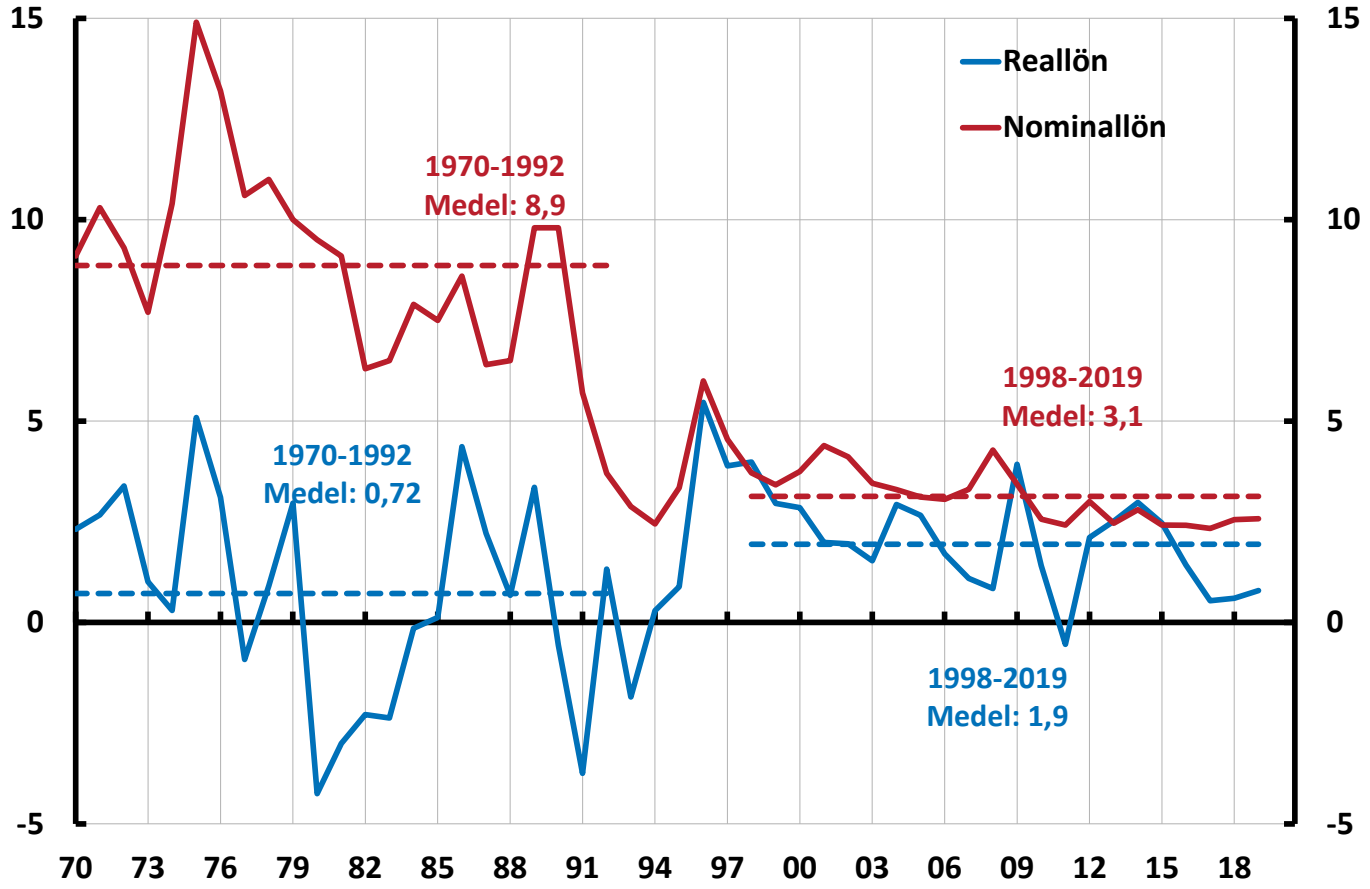

Anm. Årlig procentuell förändring. Enligt konjunkturlönestatistik efter 1993 och strukturlönestatistik före 1993. Reallöner är beräknade som skillnad mellan årlig procentuell förändring av nominallön och årlig procentuell förändring av KPI innan 1987, därefter med KPIF.

Källor: Medlingsinstitutet och SCB

Sverige – en liten öppen ekonomi i en global värld

Svensk ekonomi: Liten, öppen och beroende av omvärlden

BNP-tillväxt

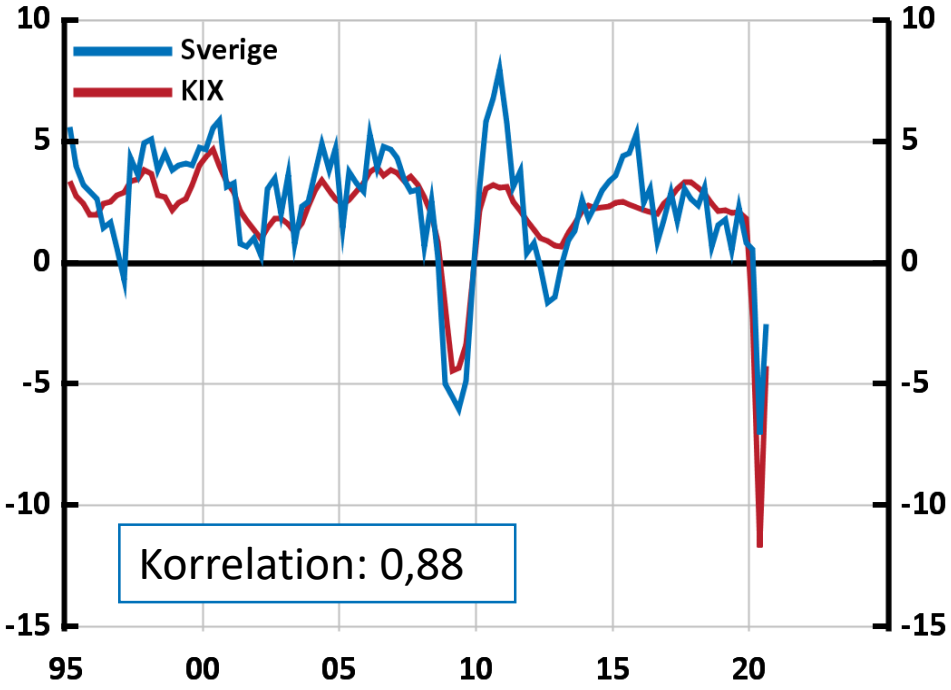

Styrränta

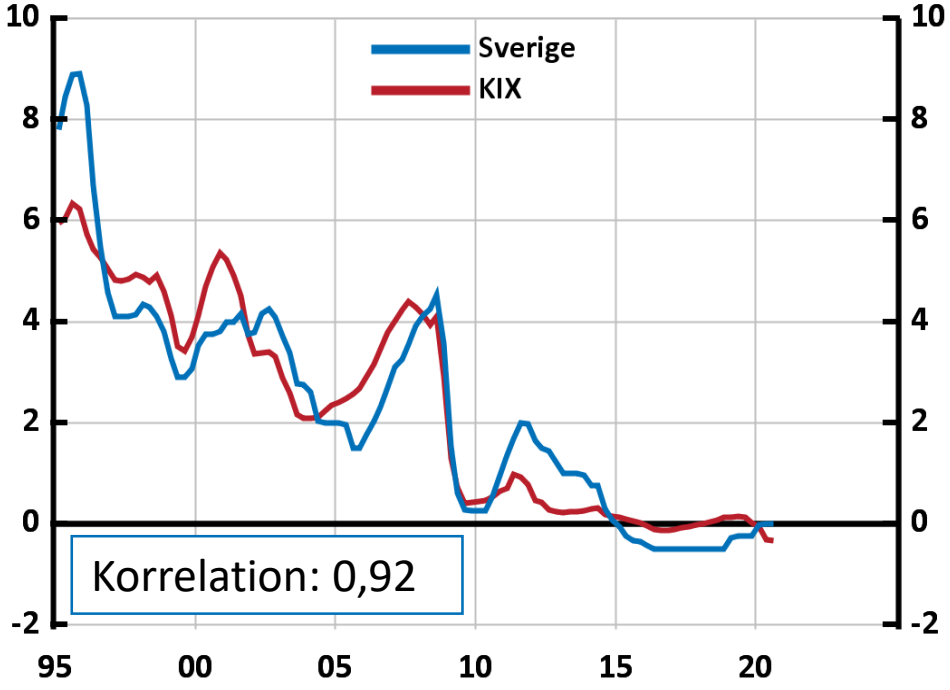

KIX är en sammanvägning av de länder som är viktiga för Sveriges handel.

Källor: SCB och Riksbanken

En nyckelfaktor för svensk ekonomi är handel

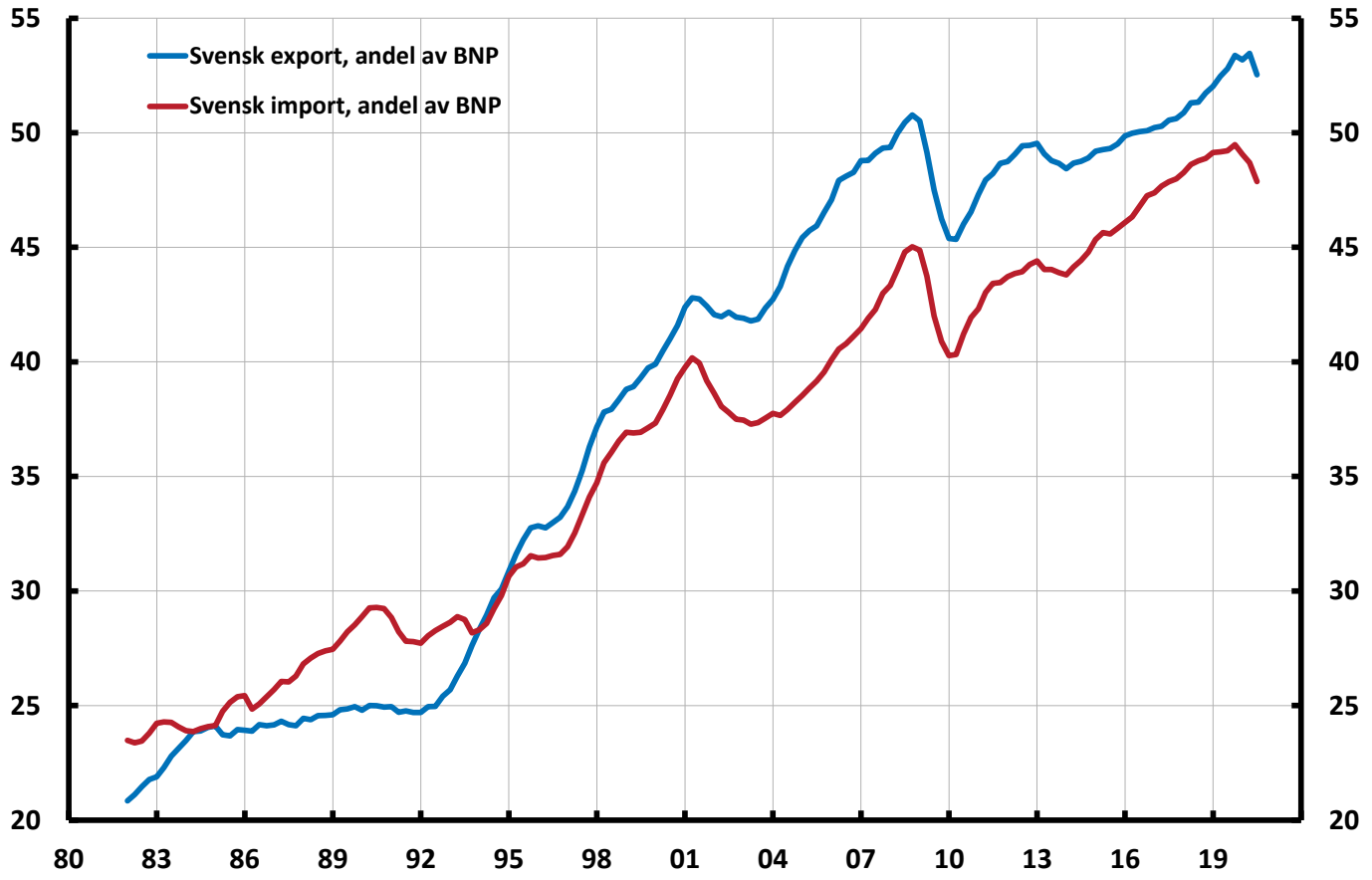

Procent av BNP, 4 kv glidande medelvärde.

Källa: SCB

Euroområdet är extra viktigt

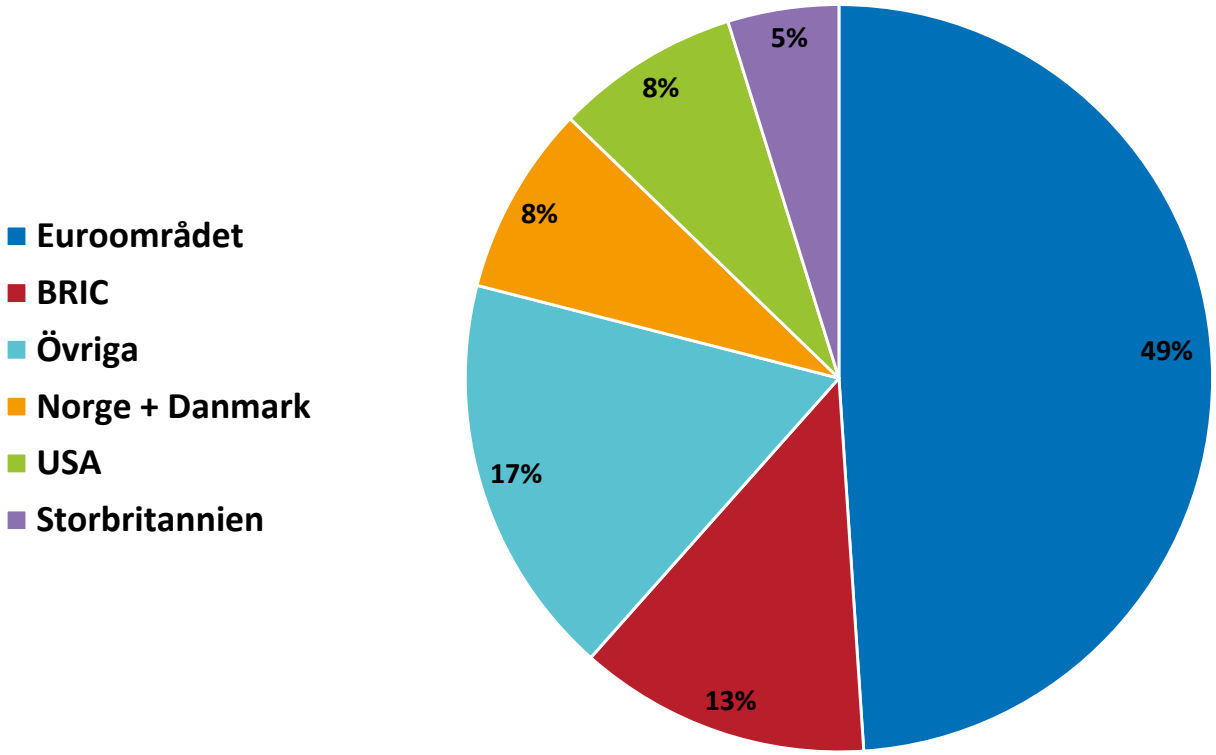

KIX är en sammanvägning av de länder som är viktiga för Sveriges handel.

Källa: Riksbanken

Sverige är känslig för hur omvärlden utvecklas framöver

- COVID-19 pandemin
- Brexit
- Handelskonflikt mellan USA och Kina
- Hög skuldsättning i södra Europa

Riksbanken och coronakrisen

Ökad smittspridning – ny nedgång i ekonomin

Nollränta och utökade köp av värdepapper ger stöd i en osäker tid

Ökad smittspridning och nya restriktioner

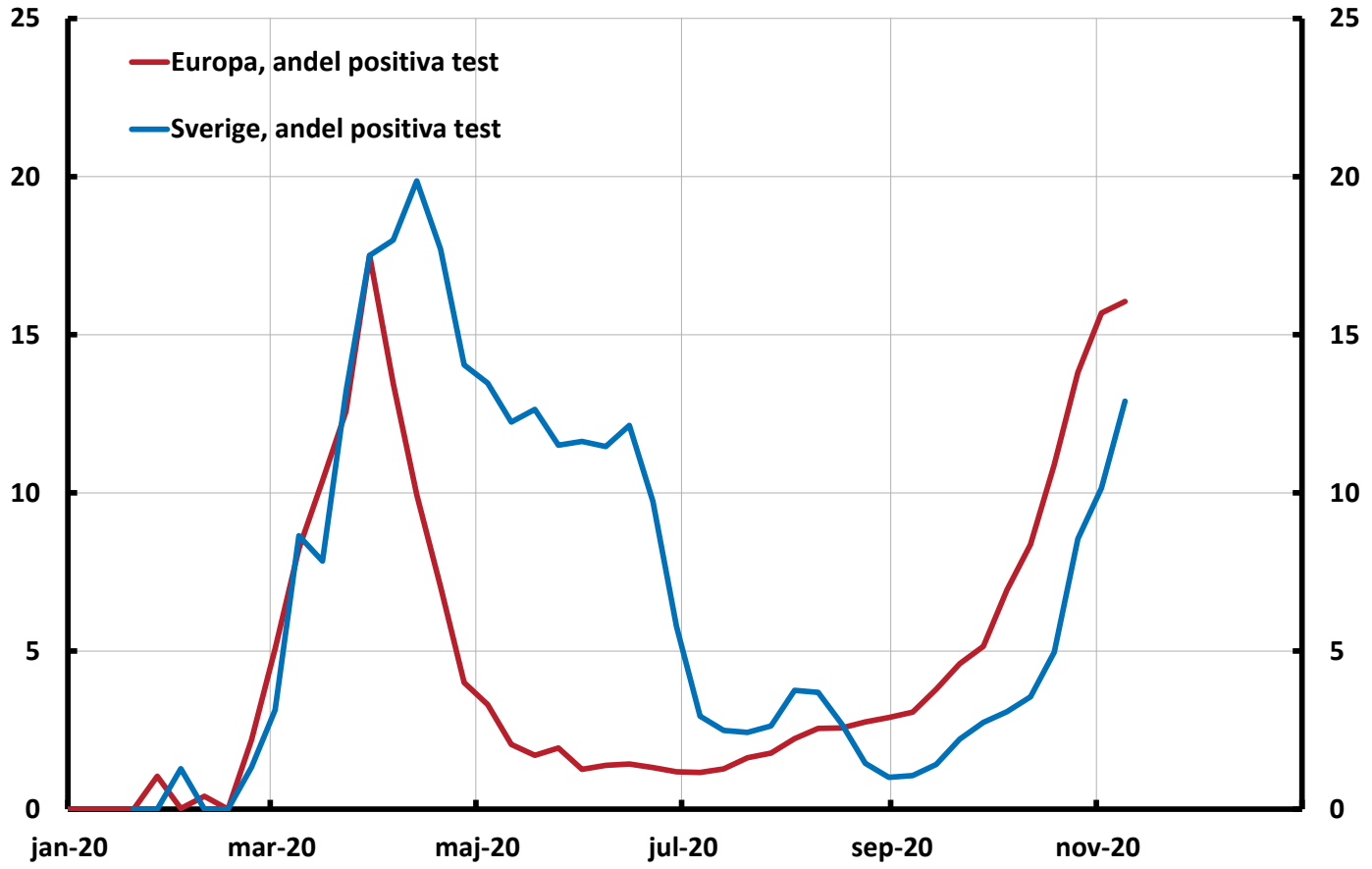

Procent av antal testade. Veckodata t.o.m. v 46.

Källa: ECDC

Redan utsatta sektorer drabbas ytterligare

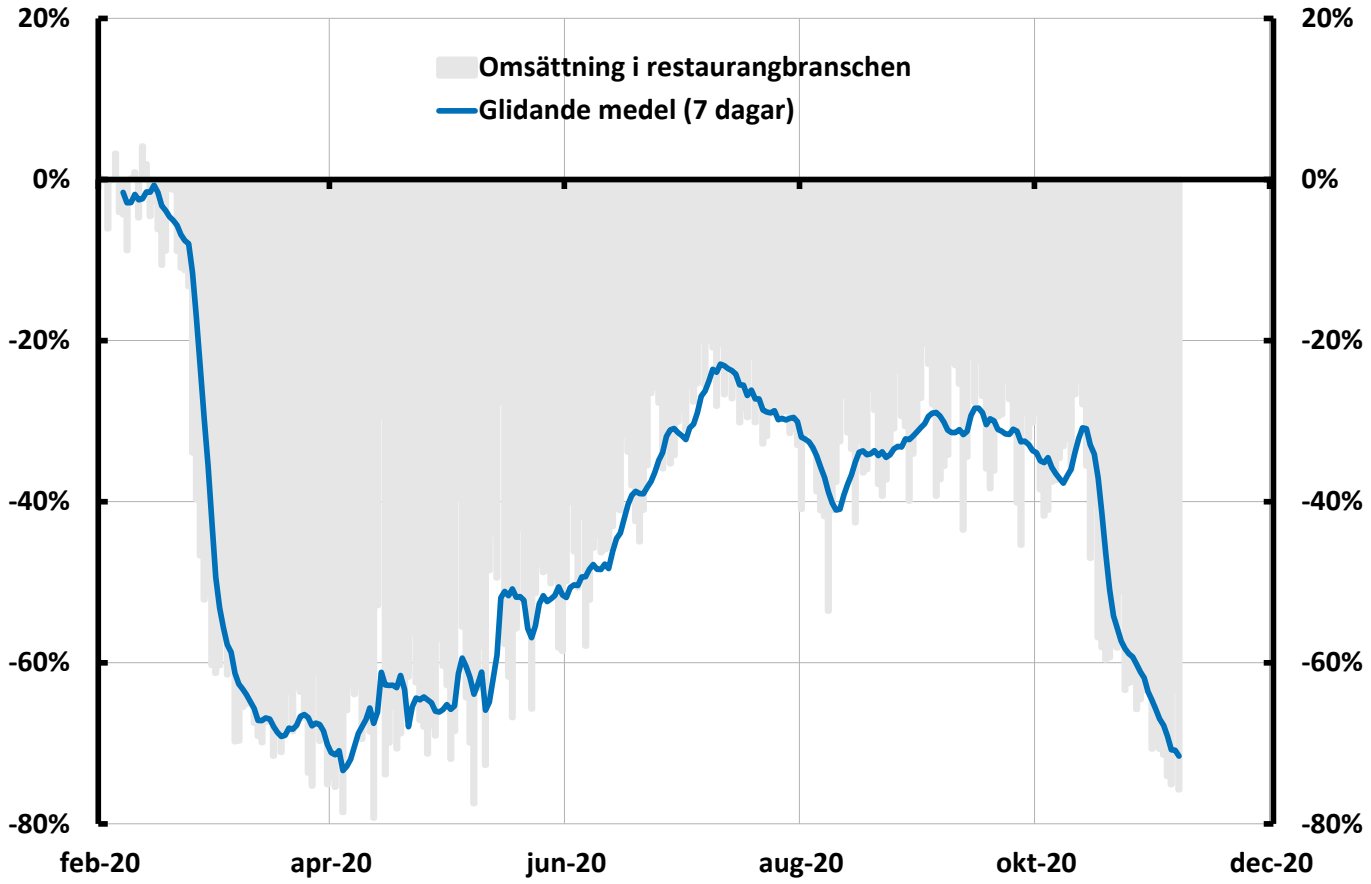

Procentuell förändring i omsättning på dagsnivå jämfört med 2019 i ca 600 restauranger med genomsnittlig omsättning på 18 mkr.

Källa: Caspeco.se

Utsatta grupper har drabbats särskilt hårt på arbetsmarknaden

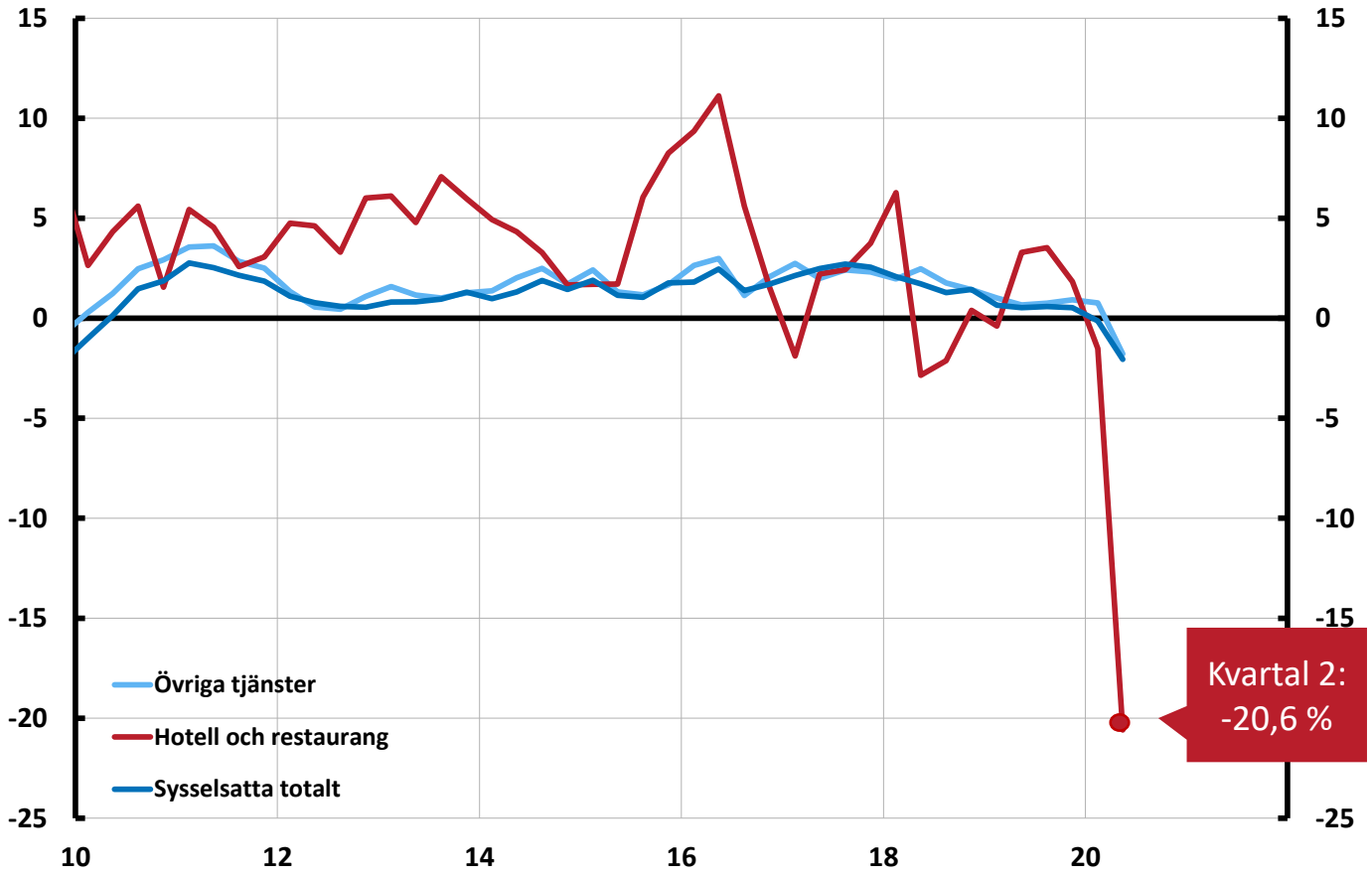

Sysselsatta, årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerad data

Källa: SCB

Ny nedgång i svensk ekonomi

- Ett halvår med svag tillväxt
- Hushåll och företag är dock bättre förberedda
- Hittills små rörelser på finansmarknaderna
- Stödåtgärder från regeringar och centralbanker på plats
- När väl restriktioner släpps kan återhämtningen bli snabb

Men osäkerheten är stor

Lång och osäker väg tillbaka

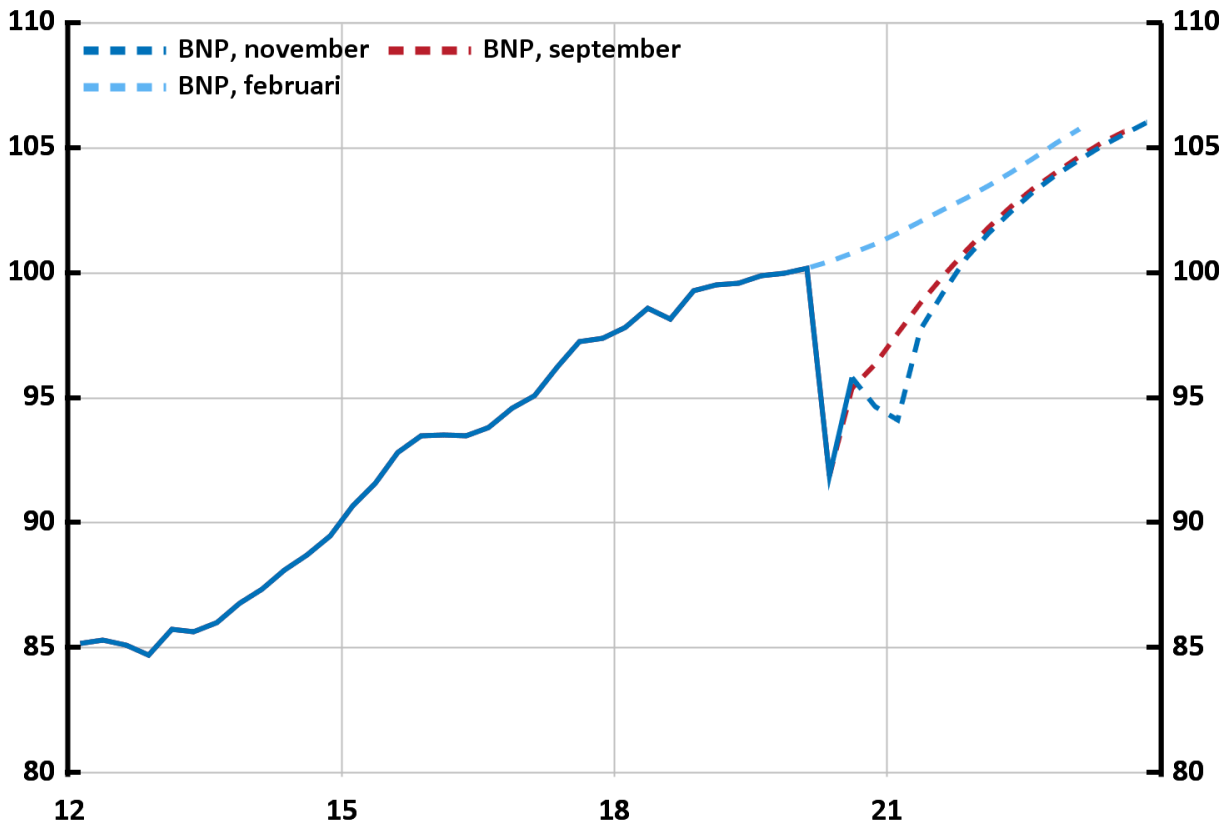

Index, 2019 kv4 = 100, säsongsrensade data

Källor: SCB och Riksbanken

Omfattande penningpolitiskt stöd så länge det behövs

Utökar och förlänger köpen av värdepapper upp till 700 miljarder under hela 2021

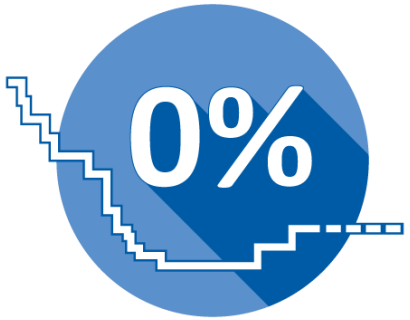

Nollränta de närmaste åren

Stort stöd från världens centralbanker

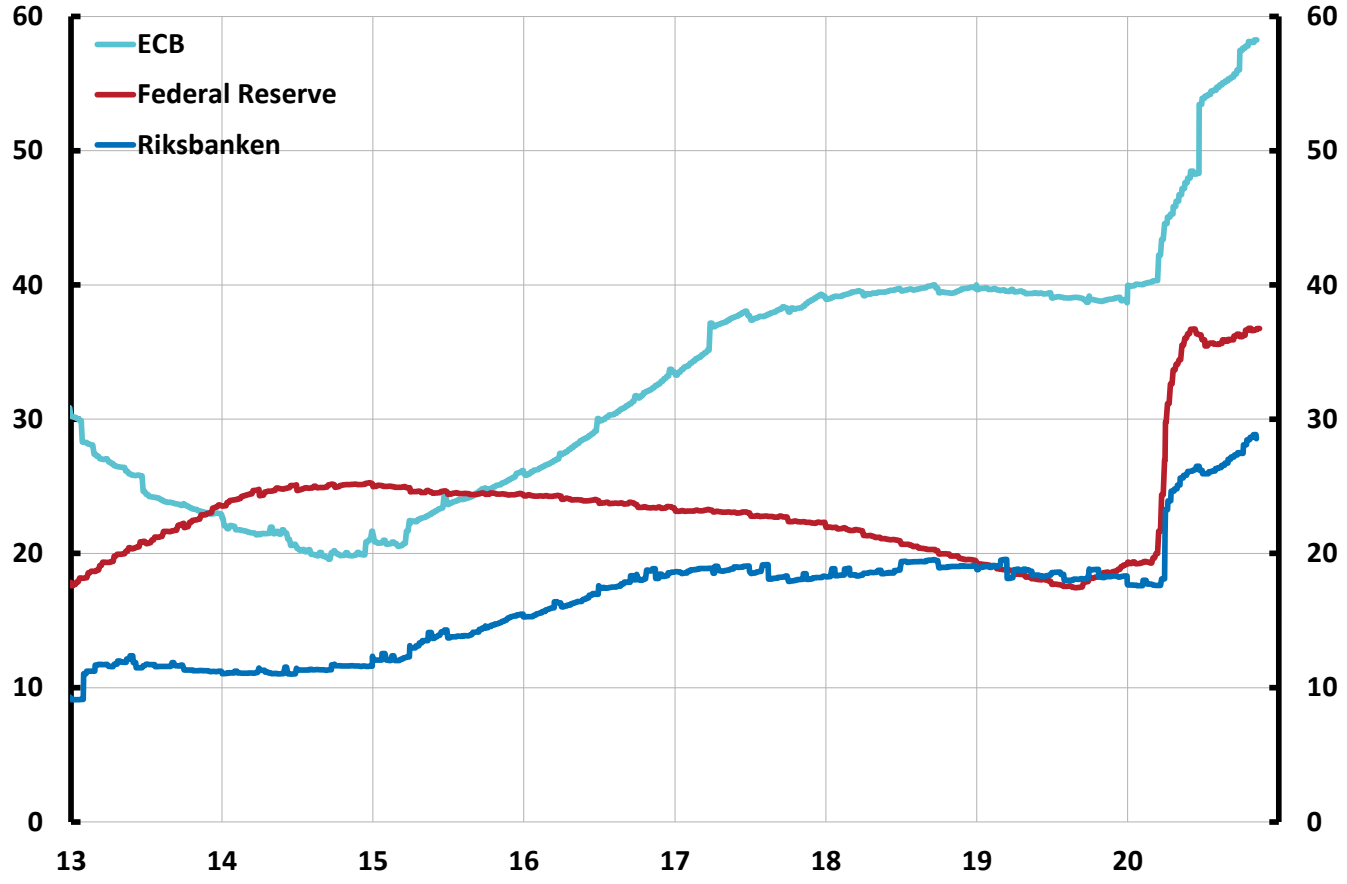

Centralbankers balansomslutning, procent av årlig BNP

Källa: Macrobond

Låga räntor till hushåll och företag – ger stöd åt återhämtningen och inflationen

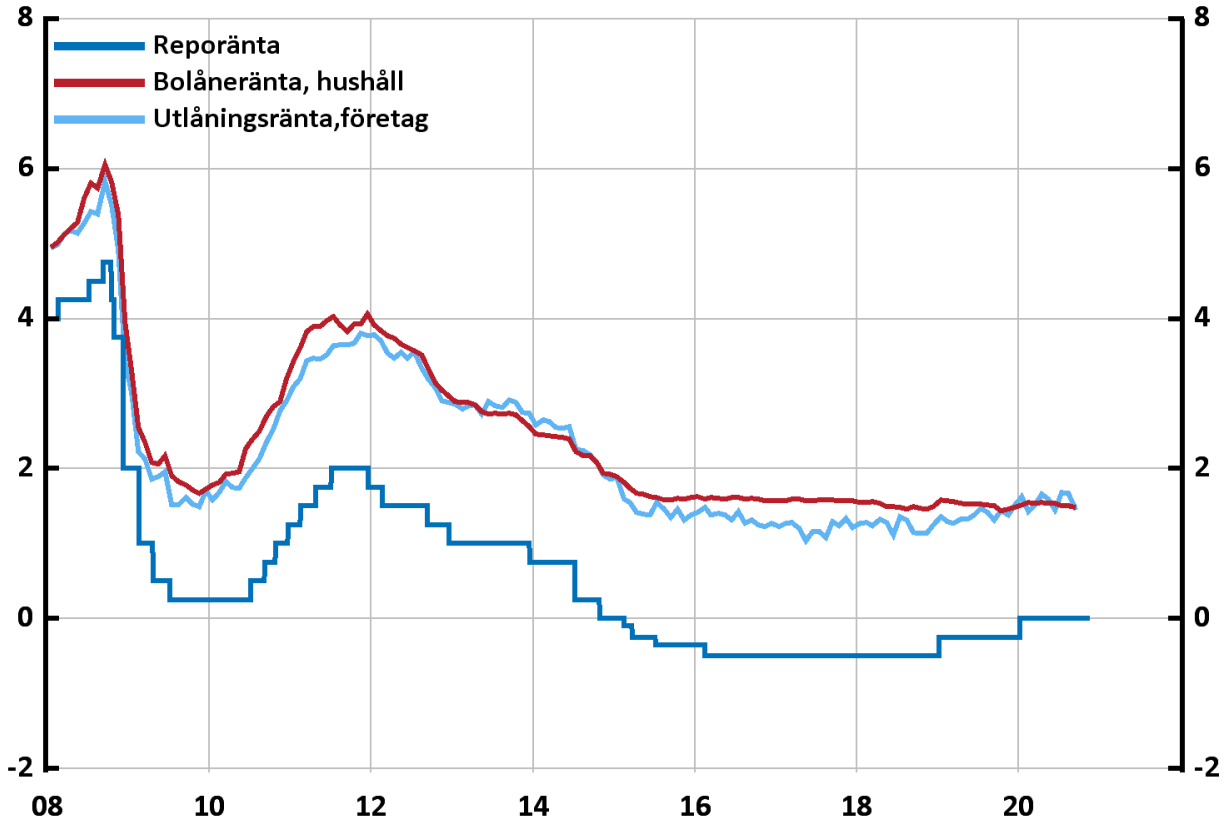

Procent

Källor: SCB och RIksbanken

En kombination av penning- och finanspolitik gör stödåtgärderna mer effektiva

Riksbankens åtgärder effektiva för att hålla ränteläget lågt

Finanspolitiken mer träffsäkert stöd åt drabbade sektorer

Krävs omfattande ekonomisk-politiskt stöd under lång tid

Volatil men gradvis stigande inflation

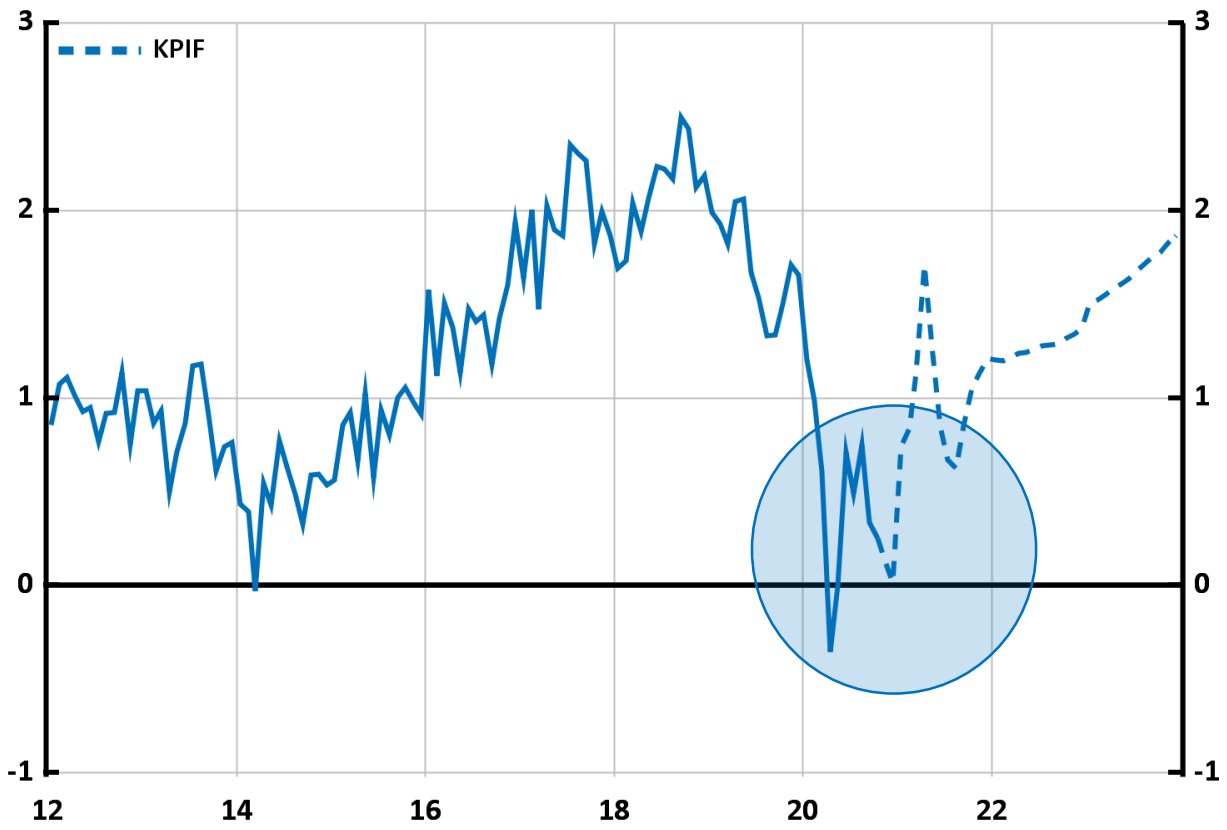

Procent

Källor: SCB och Riksbanken

Kronan har stärkts på senare tid

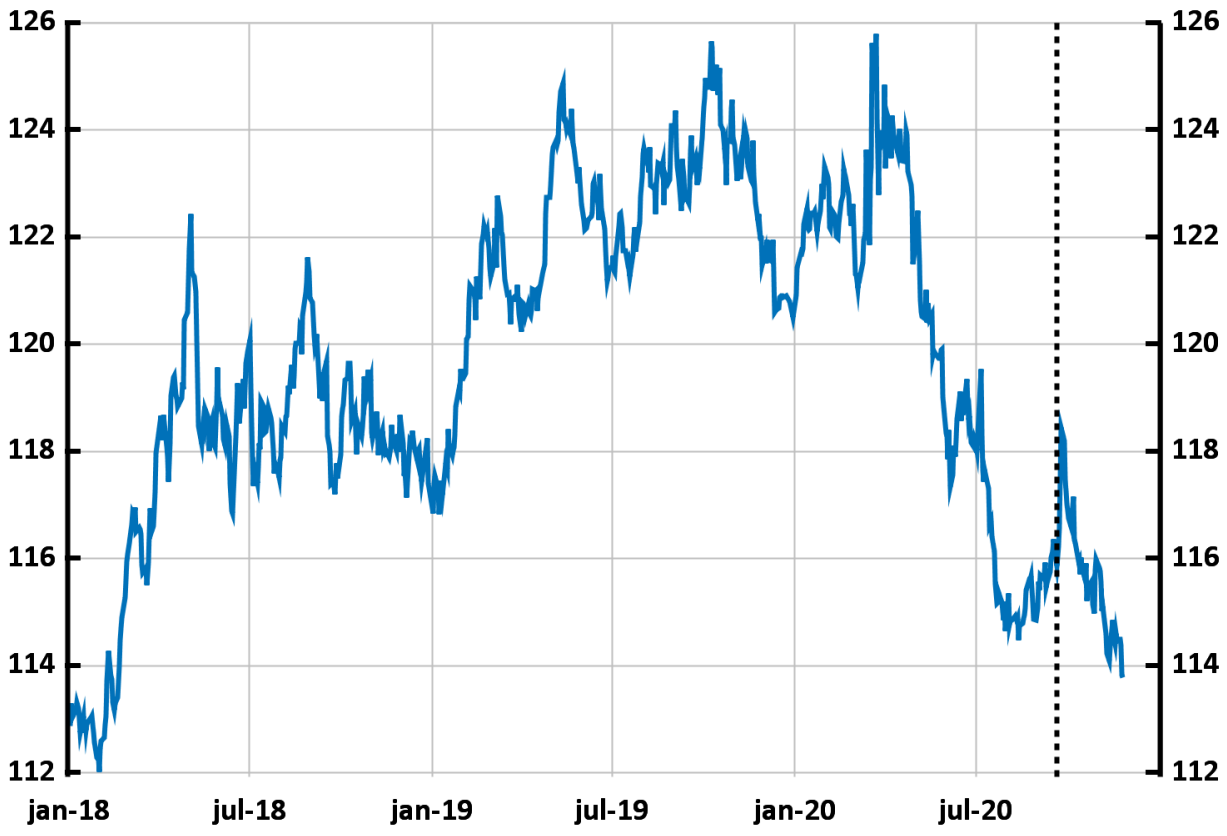

Index, 1992-11-18 = 100. Utfall är dagsdata och prognoser avser kvartalsmedelvärden. KIX är en sammanvägning av länder som är viktiga för Sveriges transaktioner med omvärlden.

Källa: Riksbanken

Hur självständig ska riksbanken vara?
Mål, verktyg, budget

Penningpolitisk strategi när ränteläget är lågt?
Inflationsmål, average inflation targeting, prisnivåmål, overshooting, målinterval, …

Behövs kontanter?

- Riksbankens ansvar för att kontanter kan använder i hela landet?
- Ska Riksbanken ge ut en e-krona?
- Robusta betalningsmedel som fungerar i kris

Miljötänk

Risker med höga hushållsskulder?
Är det ett problem att bolånen och bostadspriserna växer trots pandemin?

Vad ska Riksbankens mål vara?
Inflation, sysselsättning, tillväxt, klimat, fördelning, finansiell stabilitet

Leder låga räntor och tillgångsköp till skev fördelning?
Når penningpolitiken bortom banker, tillgångsägare och skuldsatta hushåll?

Finansiella sektorn har ökat i betydelse

Finansiella tillgångar i Sverige i förhållande till BNP

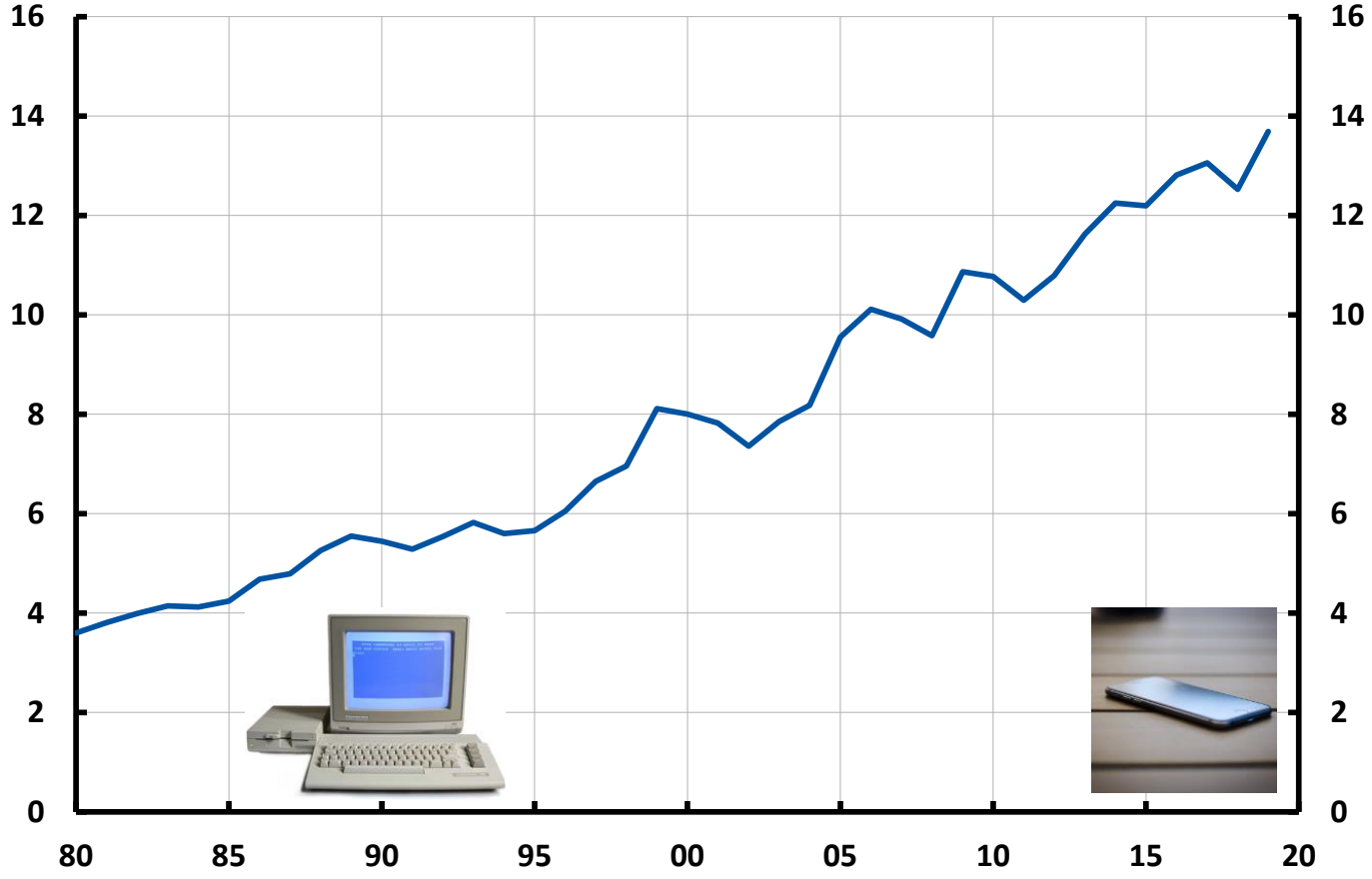

Källa: SCB

Finansiell infrastruktur utanför Sverige?

Betalning från Bank A till Bank B

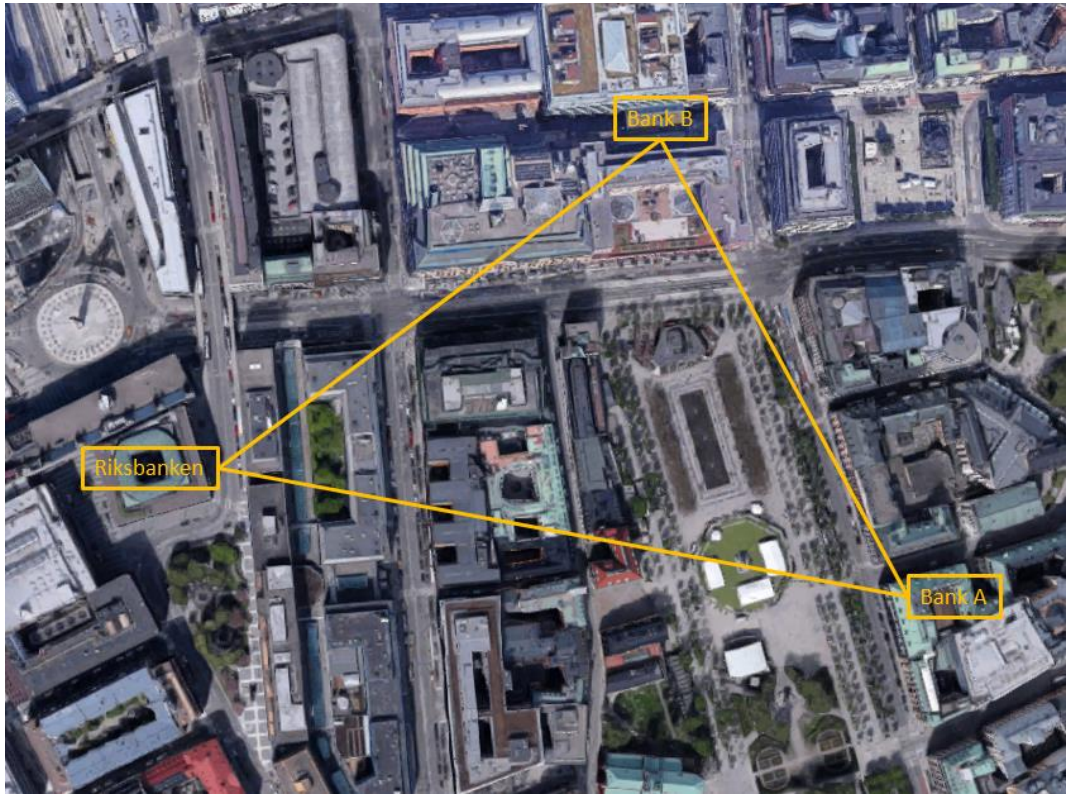

Fysiskt avstånd Bank A till Bank B via Riksbanken ~ 0,7 km

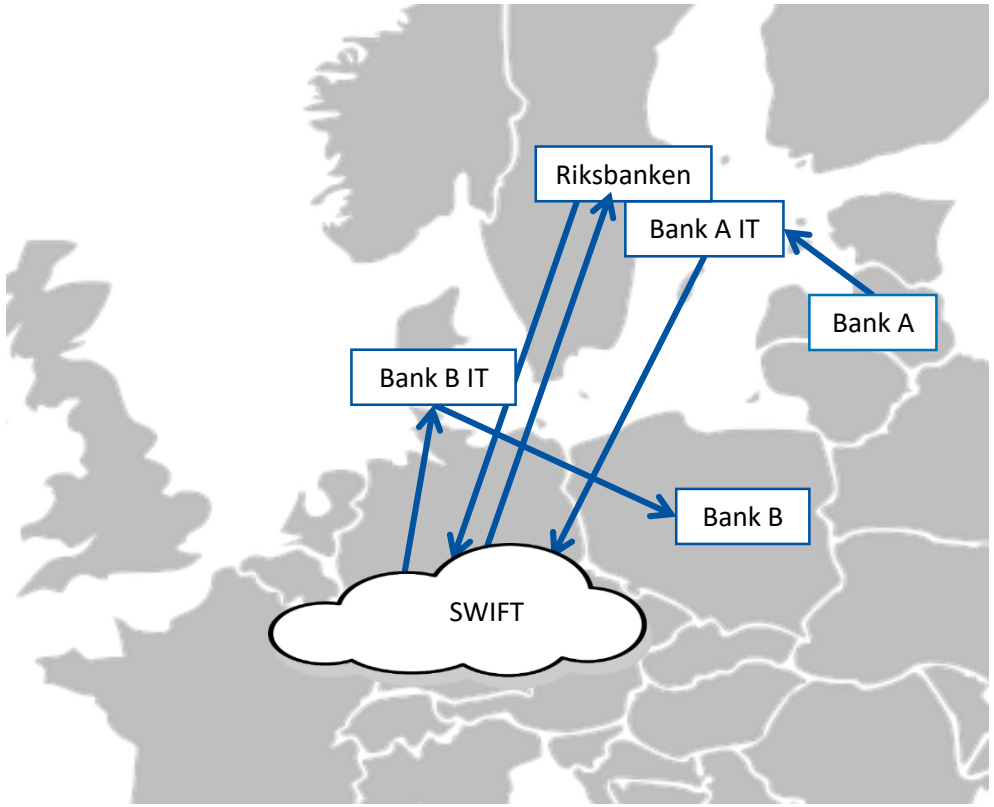

Kommunikationsavstånd Bank A till Bank B via Riksbanken ~ 6000 km

Skuldsättningen i Sverige är hög

Procent av BNP

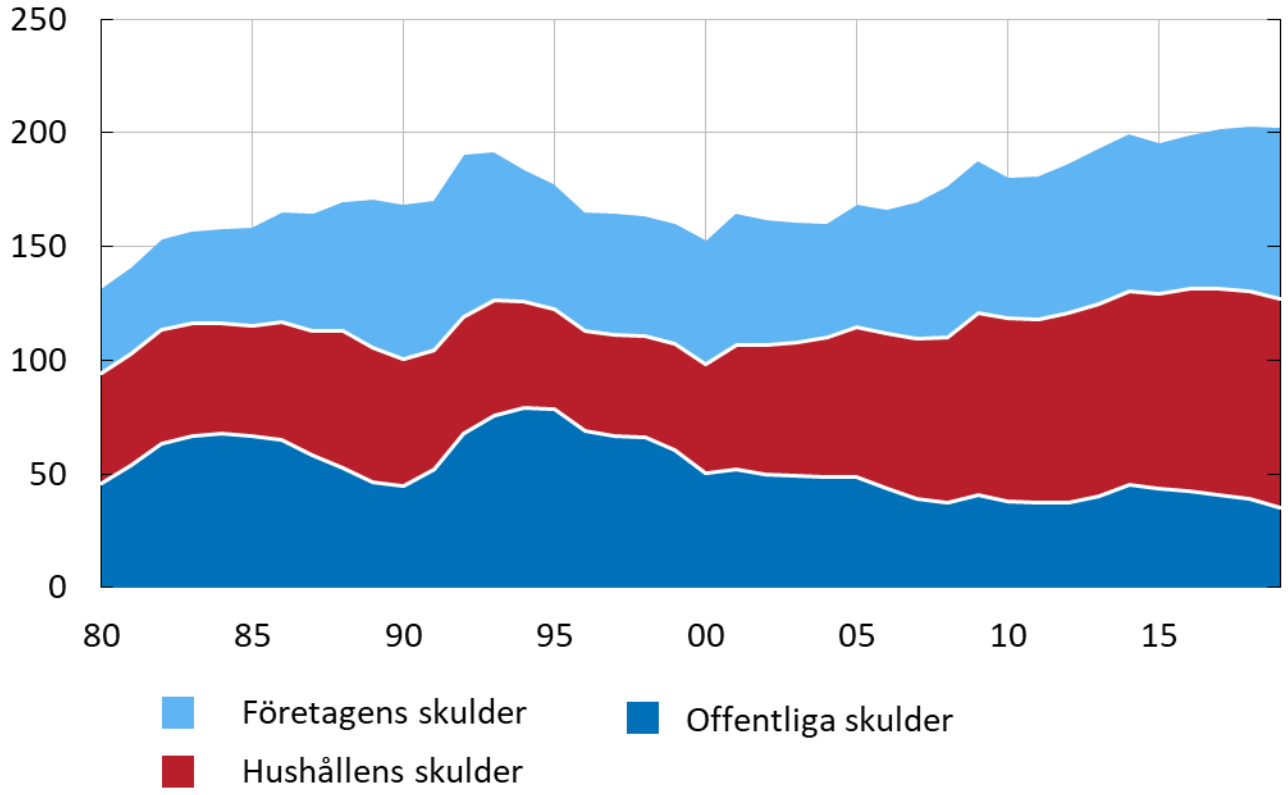

Anm. Mörkblått fält anger den konsoliderade offentliga sektorns bruttoskuld från 1996. Mellan 1980 och 1995 anger det mörkblå fältet summan av skuldinstrumenten som ingår i Maastrichtskulden 1980-1997 enligt de äldre definitionerna. Företagens skulder inkluderar lån från MFI samt upplåning via certifikat och obligationer. Statistik över upplåningen via certifikat och obligationer har hämtats från SCB:s Finansräkenskaper och har kompletterats med data baserade på äldre klassificeringar för perioden 1980-1994.

Källa: SCB

Bostadsmarknaden

Stigande bostadspriser har lett till att hushållens skulder har stigit snabbt

Reala bostadspriser på höga nivåer

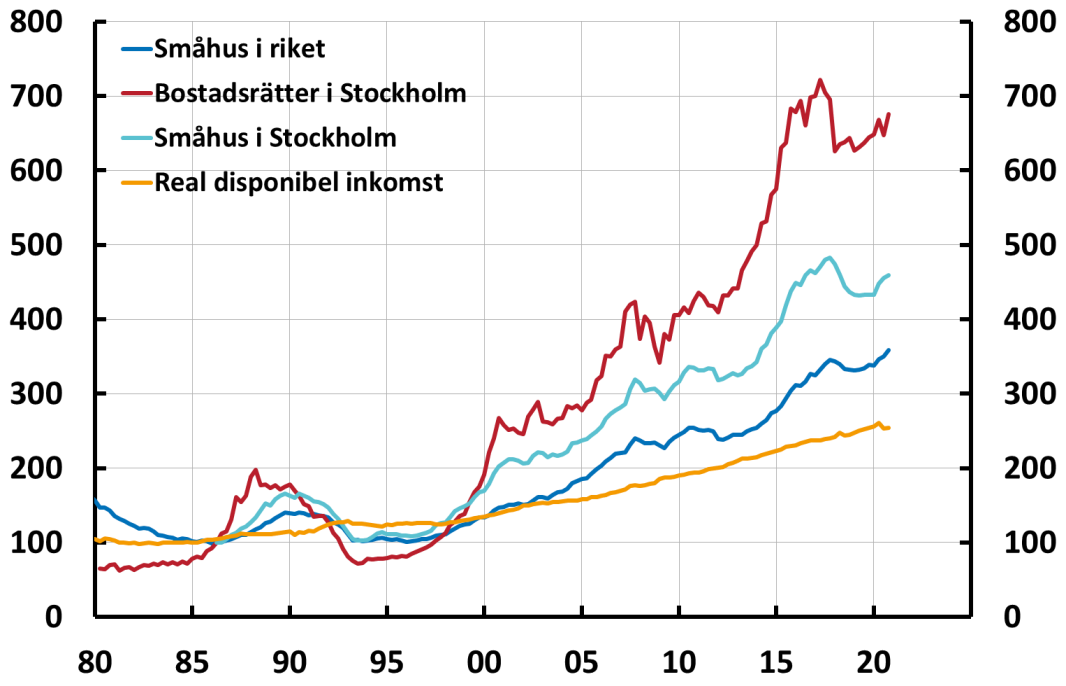

Index 1986 kv1 = 100, bostadspriserna och disponibel inkomst är deflaterade med KPI.

Hushållens skulder på historiskt höga nivåer

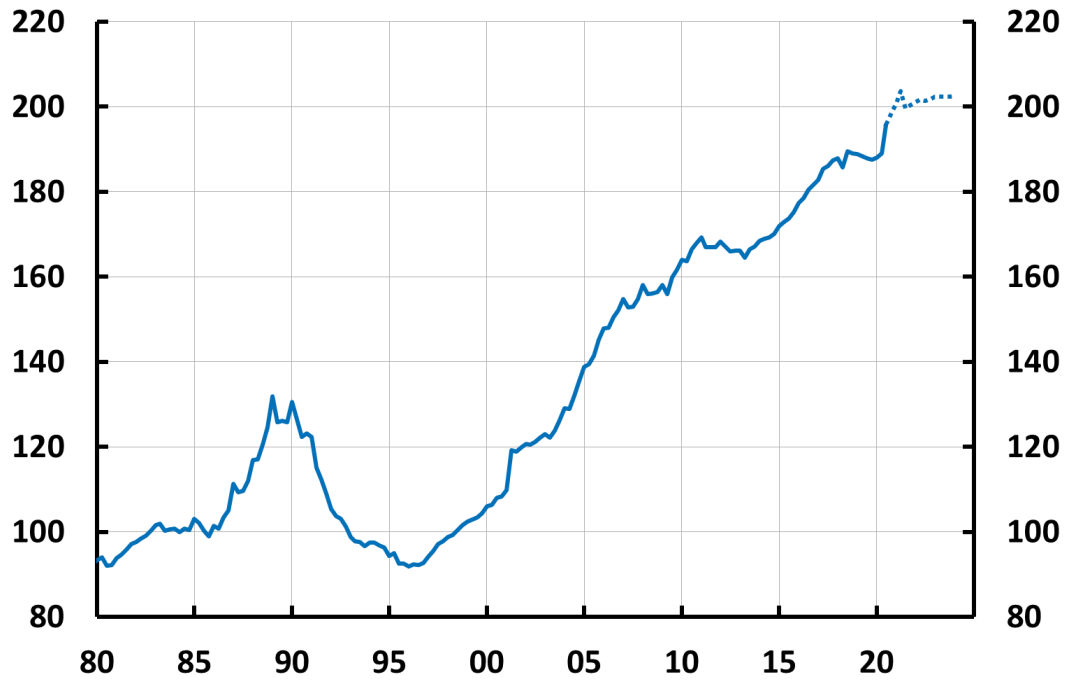

Hushållens totala skulder som andel av deras disponibla inkomster, procent.

Minskat bostadsbyggande

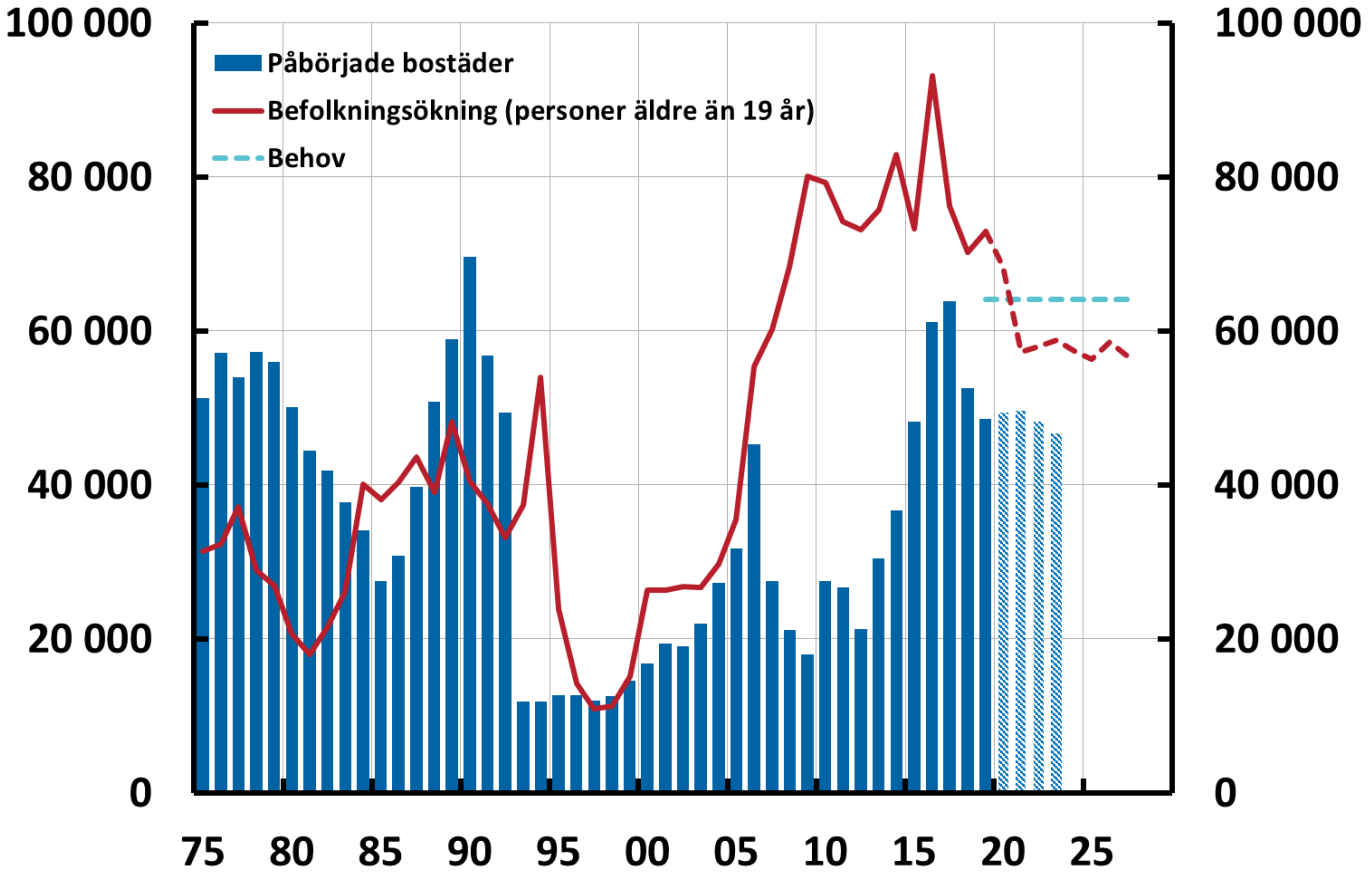

Antal påbörjade bostäder och befolkningsförändring, per år.

Källor: Boverket, SCB och Riksbanken

Bostadsbyggandet i internationellt perspektiv

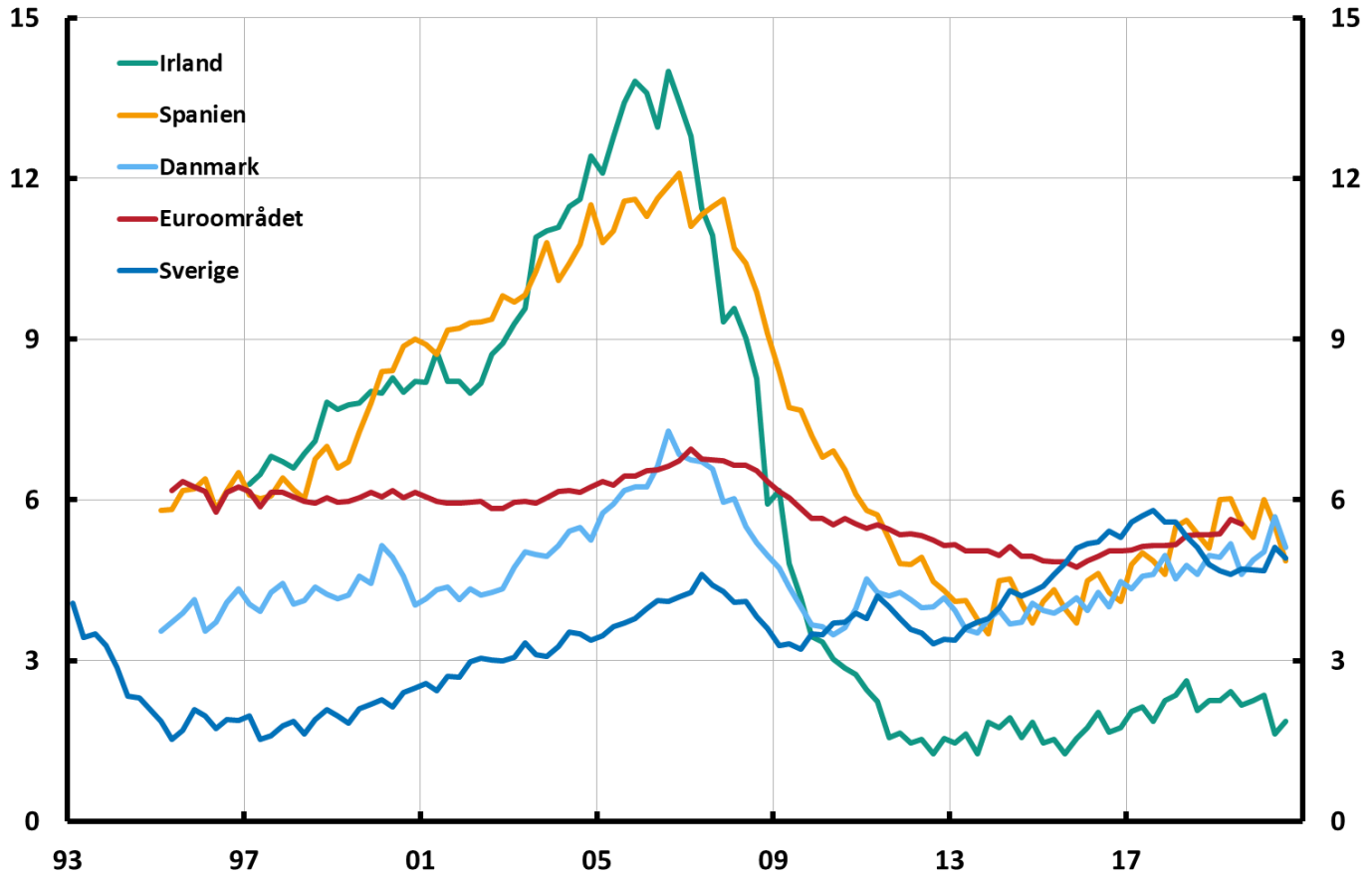

Bostadsinvesteringar, andel av BNP, procent.

Hushållens skulder är höga

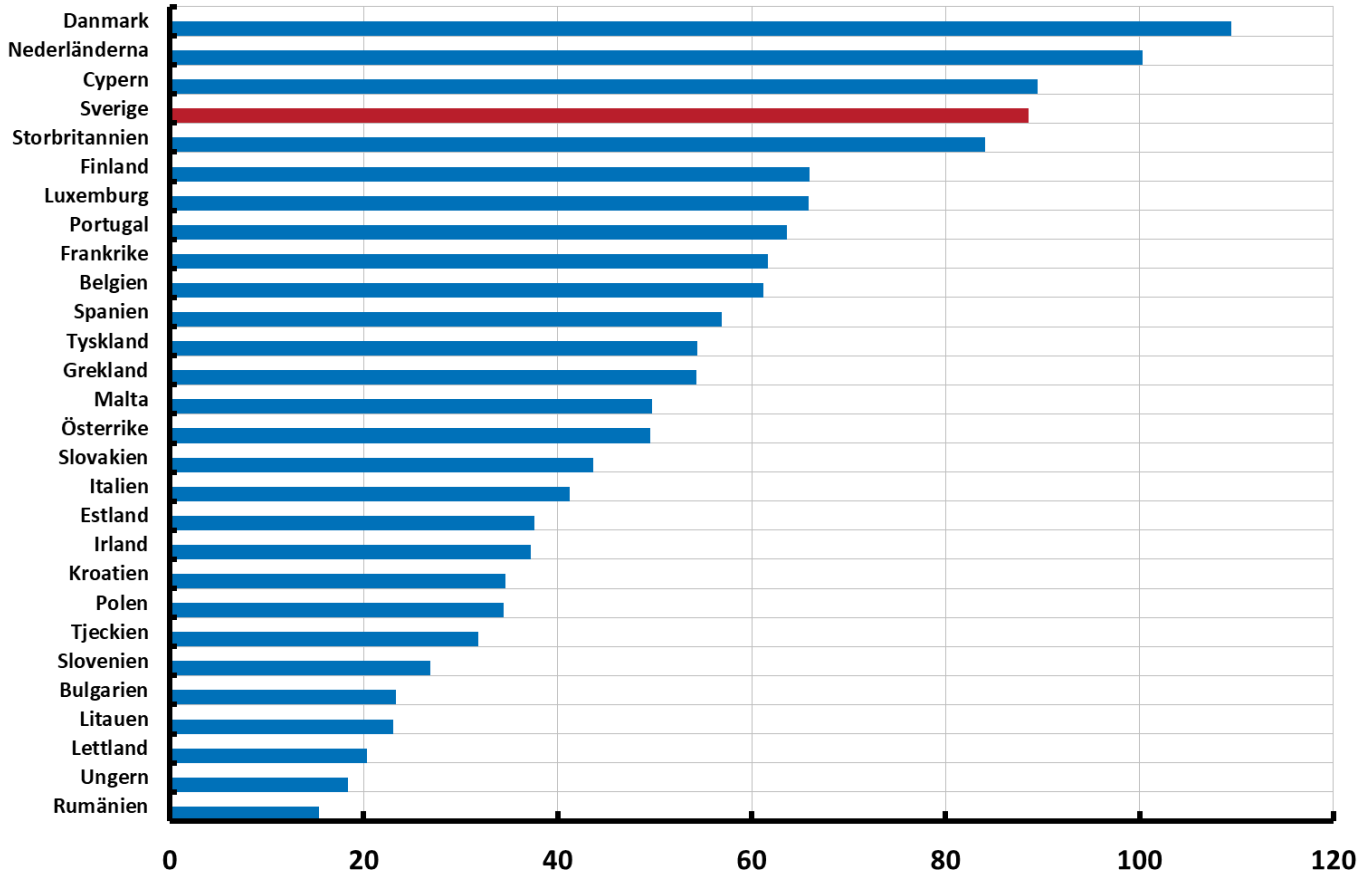

Hushållens skuldsättning, procent av BNP, avser data från år 2019.

Källa: Eurostat

Problemen på bostadsmarknaden behöver hanteras

Hushållens skulder utgör en risk

Makrotillsynsåtgärder har bidragit positivt

- Prisutvecklingen dämpades
- Skuldtillväxten bromsades

Viktigt att de grundläggande problemen hanteras

- Byggande
- Utnyttjande av existerande stock
- Rörlighet
- Riskfördelning

För en bättre framtida bostadsmarknad krävs svåra beslut idag

Skatte- och bostadspolitik

Välfungerande hyresmarknad

Byggregler och planprocess

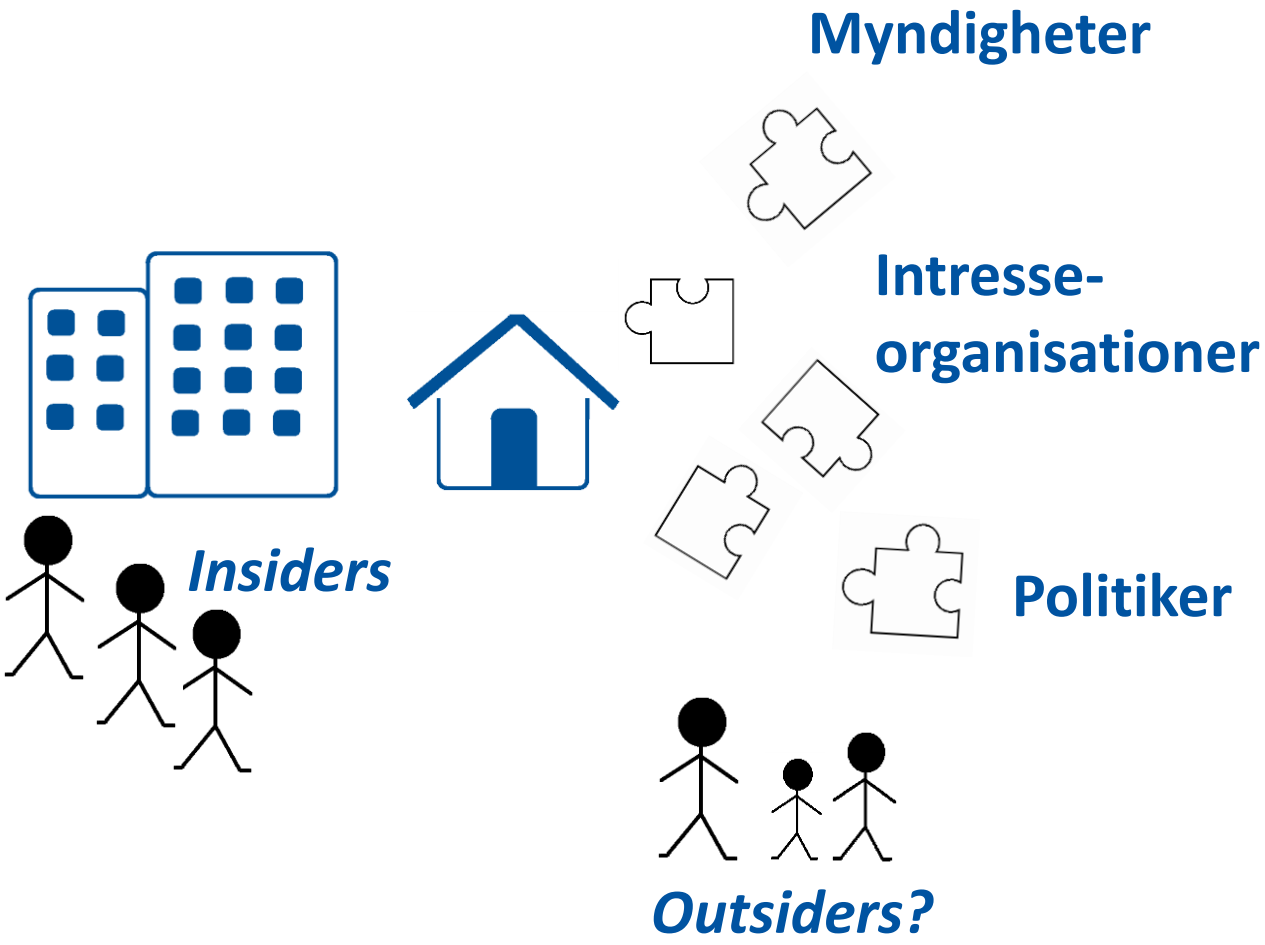

Nybyggda lägenheter uppdelade på upplåtelseform

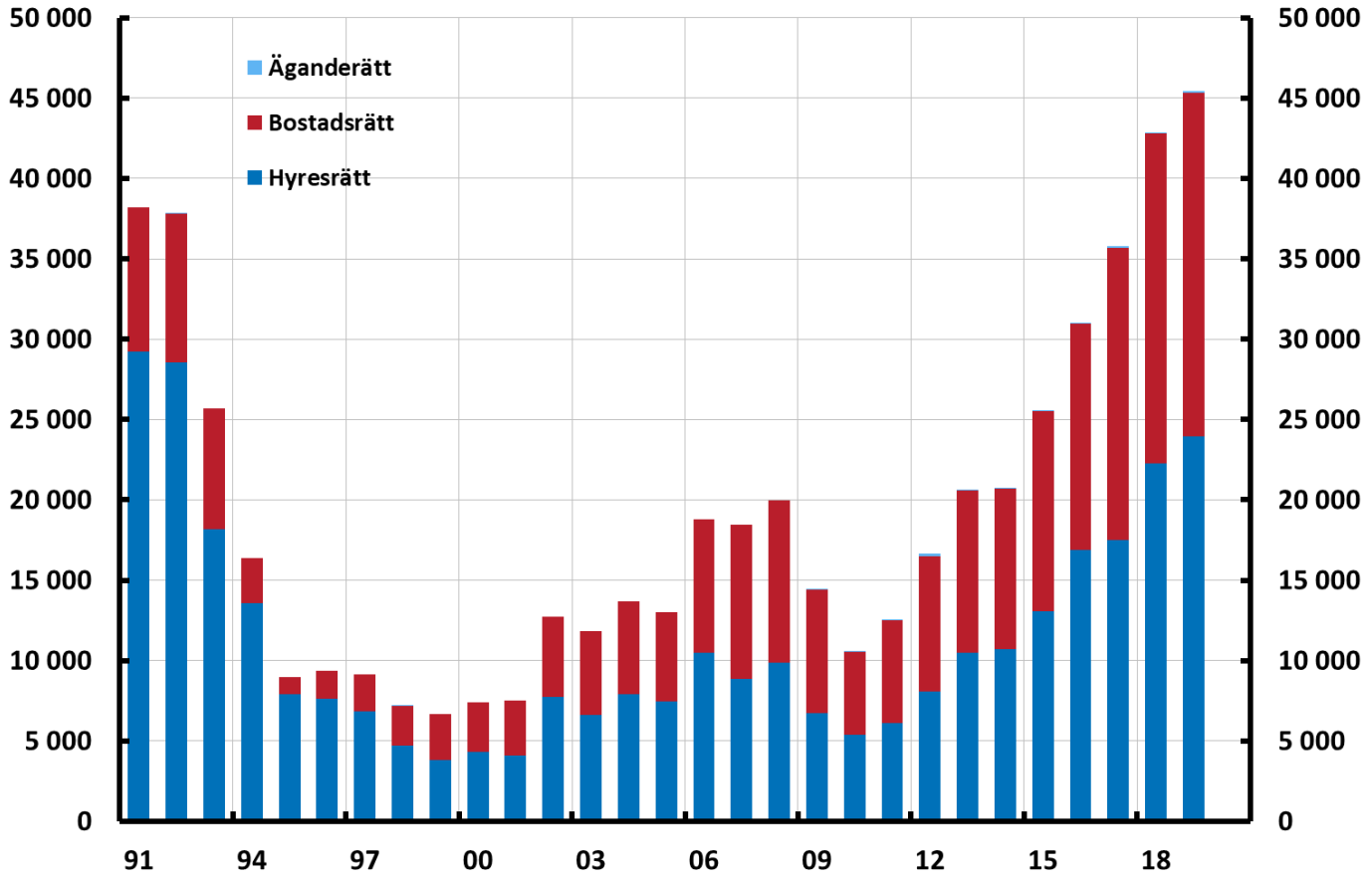

Anm. Avser lägenheter i flerbostadshus.

Källa: SCB

Betalningsmarknaden

En betalningsmarknad i förändring

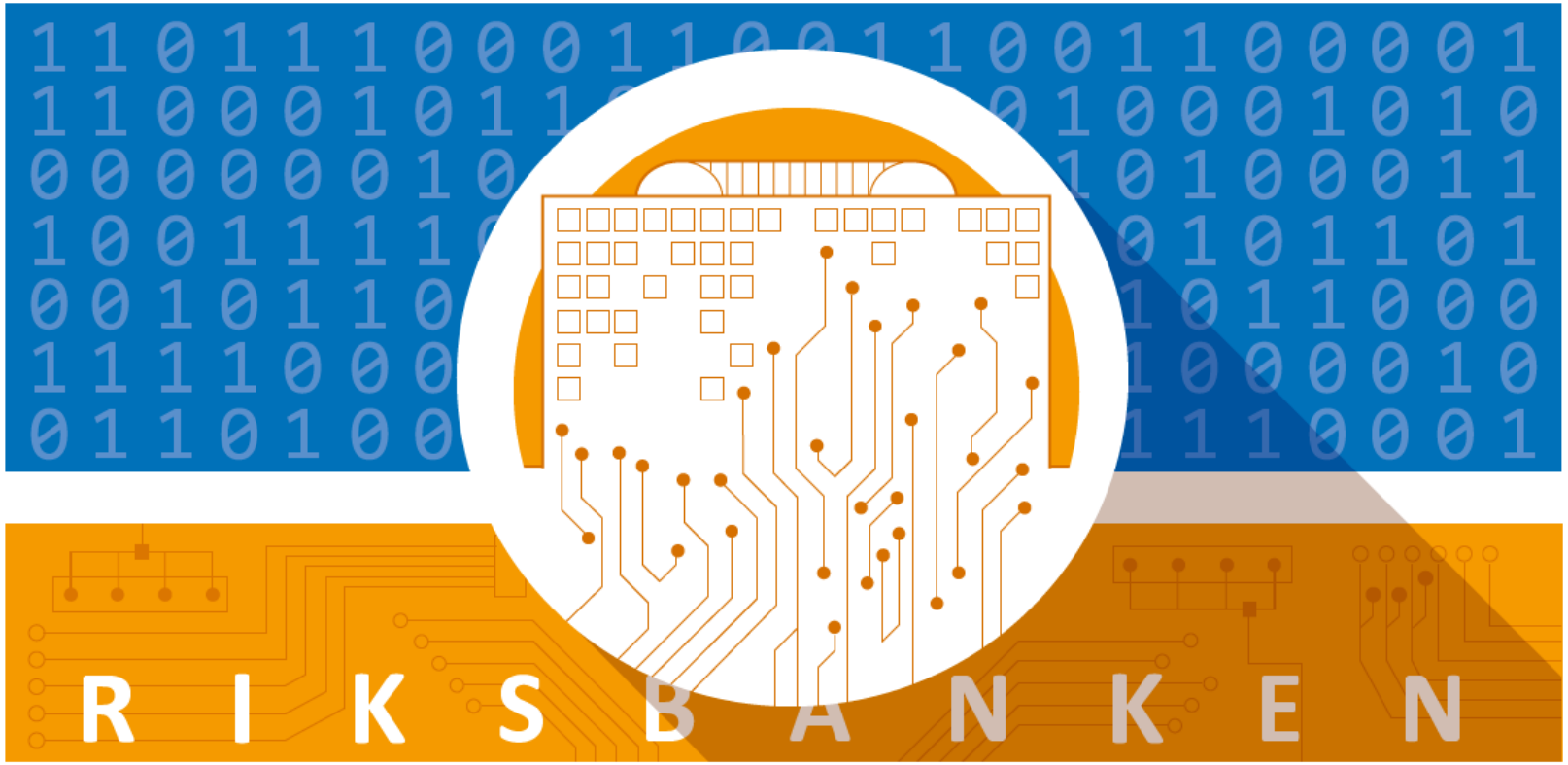

I euroområdet används främst kontanter

I dagligvaruhandeln är cirka

79 %

av betalningarna gjorda med kontanter

Mer än 80 % av betalningar görs med kontanter i södra europa, Tyskland, Österrike och Slovenien

50 % eller färre av betalningarna görs med kontanter i Finland, Estland och Nederländerna

Inkluderar inte onlinebetalningar eller betalningar mellan privatpersoner.

Källa: ECB (2017)

I Sverige är kontantanvändningen på den längsta nivån någonsin

Svenska folkets svar på enkätfrågan ”Vilka betalningssätt har du använt de senaste 30 dagarna?”, andelar i procent.

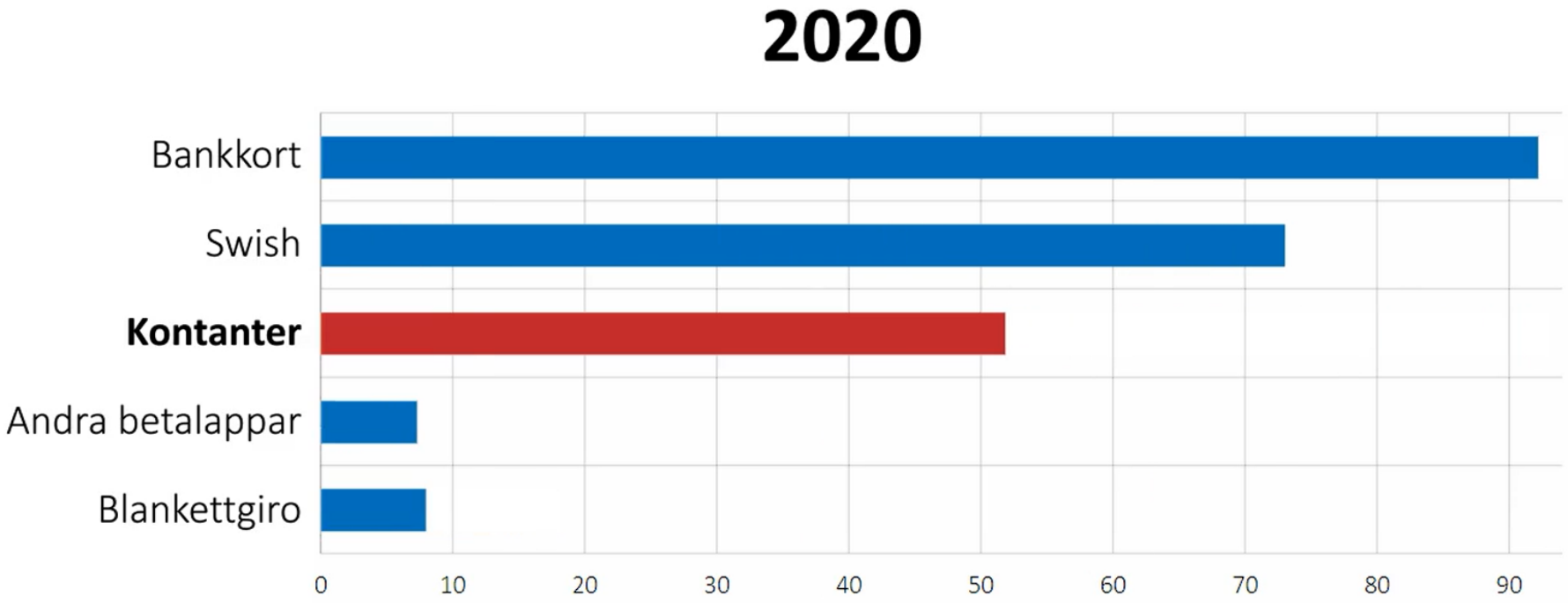

Förändrade betalvanor under pandemin

Äldre swishar mindre än övriga åldersgrupper…

Antal swishbetalningar, miljoner.

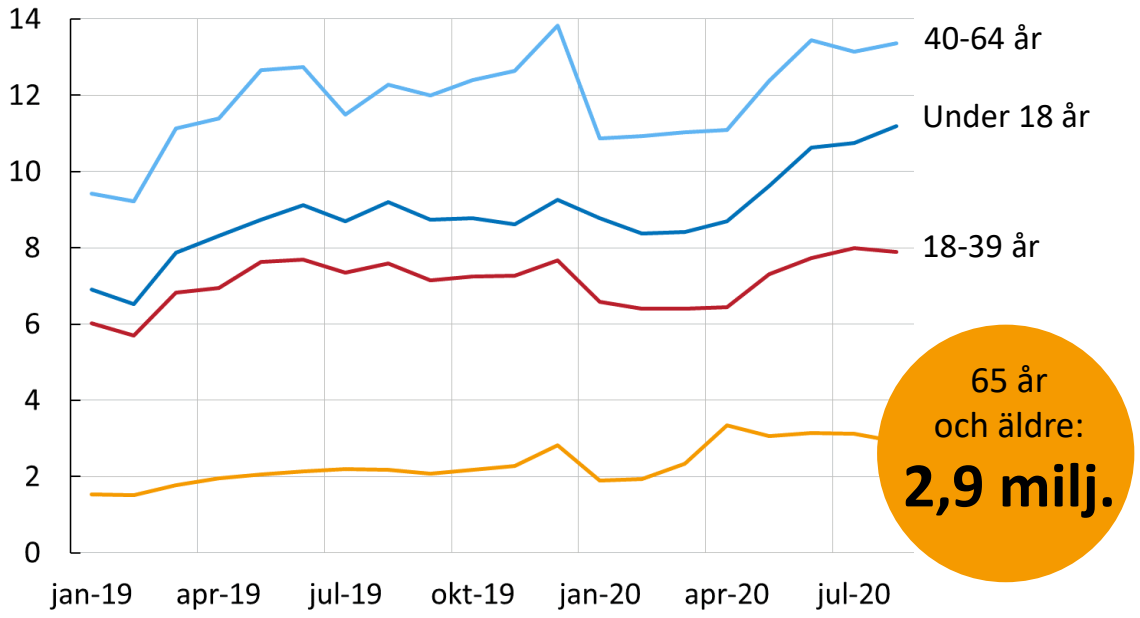

… men har börjat swisha mer under pandemin

Förändring i antal swishbetalningar jämfört med samma månad föregående år, procent.

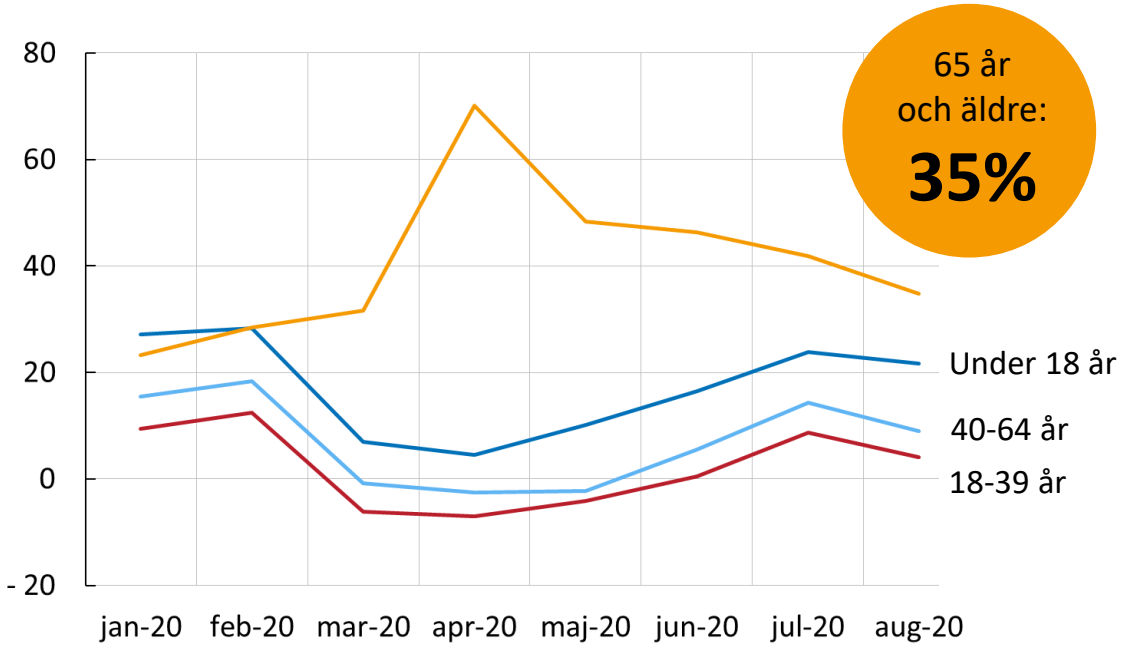

Anm. Diagrammen visar antal och årlig procentuell förändring mellan Swish från privatperson till privatperson.

Källa: Swish (Getswish AB)

Fler betalar med ”blippfunktionen”

Riksbanken förbereder sig för framtidens betalningar

- Undersöker möjligheten att ge ut e-kronor
- Internationellt samarbete kring digitala centralbanks-valutor
- Omedelbara betalningar genom Riksbankens system

Riksbanken förbereder sig för framtidens betalningar

- Kontanthantering
- Kris och höjd beredskap